

STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH POWIATU OLECKIEGO NA LATA 2016-2025

PROJEKT

Spis treści:

Wstęp	4
1. Diagnoza sytuacji społecznej w powiecie oleckim	6
1.1. Ogólne informacje o powiecie.....	6
1.1.1. Położenie powiatu	6
1.1.2. Powierzchnia. Ludność	6
1.2. Zatrudnienie i osoby bezrobotne.....	7
1.3. Opieka zdrowotna	9
1.4. Edukacja	10
1.5. Bezpieczeństwo publiczne	10
1.6. System pomocy i wsparcia.....	11
1.7. Główne problemy społeczne pozostające w sferze działalności powiatu	13
1.7.1. Bezrobocie.....	15
1.7.2. Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych	17
1.7.3. Przemoc w rodzinie.....	22
1.7.4. Niepełnosprawność	25
1.7.5. Problemy osób starszych.....	33
1.7.6. Uzależnienia	35
1.8. Wnioski	37
1.9. Analiza strategiczna SWOT problemów społecznych w powiecie oleckim.....	38
1.10. Prognoza zmian w zakresie objętym Strategią.....	39
2. Cele Strategii, kierunki działań i wskaźniki ich realizacji	40
2.1. Cel główny	40
2.2. Cele strategiczne	40
2.3. Kierunki działań i wskaźniki ich realizacji	40
3. Sposób realizacji Strategii i jej ramy finansowe	51
3.1. Założenia organizacyjne.....	51
3.2. Źródła finansowania	51
3.3. Monitoring i ewaluacja.....	52
Zakończenie	53

Zarządzeniem Nr 6/2016 z dnia 18 lutego 2016 r. Starosta Olecki powołał Zespół Zadaniowy ds. opracowania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu Oleckiego na lata 2016-2025 w składzie:

- 1) Kazimierz Iwanowski – Wicestarosta Olecki,
- 2) Edward Adamczyk – Sekretarz Powiatu Oleckiego,
- 3) Wiesława Szymczyk – Dyrektor Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Olecku - przewodniczący Zespołu,
- 4) Celina Górka – Dyrektor Powiatowego Urzędu Pracy w Olecku,
- 5) Katarzyna Bakirska – Prezes Stowarzyszenia Pomocy Społecznej i Ochrony Zdrowia im. Św. Łukasza,
- 6) Teodozja Sołtysiak – Dyrektor Domu Pomocy Społecznej „Zacisze” w Kowalach Oleckich,
- 7) Barbara Sulima – Dyrektor Centrum Administracyjnego Obsługi Placówek Opiekuńczo- Wychowawczych w Olecku,
- 8) Elżbieta Domasik – Dyrektor Powiatowego Centrum Wspierania Edukacji w Olecku,
- 9) Anna Świdorska – Kierownik Działu Pomocy Dziecku i Rodzinie w PCPR w Olecku,
- 10) Joanna Kosakowska – Kierownik Zespołu Rodzinnej Pieczy Zastępczej w PCPR w Olecku,
- 11) Ewa Skowrońska – Kierownik Działu Interwencji Kryzysowej i Wsparcia w PCPR w Olecku.

Wykonanie zarządzenia powierzone zostało Dyrektorowi Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Olecku.

Wstęp

Strategia rozwiązywania problemów społecznych stanowi podstawę realizacji kierunków interwencji społecznych, których celem jest poprawa warunków życia mieszkańców danej społeczności. Obowiązek jej opracowania wynika z art. 19 pkt. 1 ustawy z dnia 12 marca 2004r. o pomocy społecznej (t. j. Dz. U. z 2015 r., poz. 163 z późn. zm.).

W zasięgu zainteresowania systemu pomocy społecznej znajdują się kwestie takie jak ubóstwo i bezrobocie, niepełnosprawność i długotrwała choroba, potrzeba ochrony macierzyństwa i bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych oraz inne powody wykluczenia społecznego kształtujące trudną sytuację osób i rodzin. W związku z tym kompleksowo opracowane strategie rozwiązywania problemów społecznych, zarówno na szczeblu gminnym jak i powiatowym, powinny być spójne oraz uwzględniać programy pomocowe, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka. Przyczyni się to do lepszego funkcjonowania społeczności lokalnej, a w konsekwencji poprawy warunków życia mieszkańców powiatu.

Zgodnie z art. 16 b ust. 2 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej strategia powinna zawierać:

- 1) diagnozę sytuacji społecznej,
- 2) prognozę zmian w zakresie objętym strategią,
- 3) określenie:
 - a) celów strategicznych projektowanych zmian,
 - b) kierunków niezbędnych działań,
 - c) sposobu realizacji strategii oraz jej ram finansowych,
 - d) wskaźników realizacji działań.

Podczas pracy nad niniejszym dokumentem opierano się na aktach prawnych stanowiących podstawy do różnych działań w sferze polityki społecznej, a w szczególności na:

- 1) ustawie z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (t. j. Dz. U. z 2016 r., poz. 814),
- 2) ustawie z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (t. j. Dz.U. z 2015 r, poz. 163 z późn. zm.),
- 3) ustawie z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (t. j. Dz. U z 2016 r., poz. 575),
- 4) ustawie z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (t. j. Dz. U. z 2015r., poz. 1390),

- 5) ustawie z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (t. j. Dz. U. z 2011 r., Nr 127, poz. 721 z późn. zm.),
- 6) ustawie z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (t. j. Dz. U. z 2016 r., poz. 645 z późn. zm.),
- 7) ustawie z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (t. j. Dz. U. z 2016 r., poz. 239 z późn. zm.),
- 8) ustawie z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (t. j. Dz. U. z 2016 r., poz. 487 z późn. zm.),
- 9) ustawie z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (t. j. Dz. U. z 2016 r., poz. 224 z późn. zm.).

Przy opracowywaniu Strategii kierowano się również zapisami „Narodowej Strategii Integracji Społecznej dla Polski”, „Strategii rozwoju społeczno-gospodarczego województwa warmińsko-mazurskiego do roku 2025” oraz „Strategii Rozwoju Powiatu Oleckiego na lata 2016-2025” przyjętej uchwałą Nr XII/63/2015 Rady Powiatu w Olecku z dnia 26 listopada 2015 r. Perspektywa czasowa jej obowiązywania została zsynchronizowana z ww. dokumentami. Ponadto nawiązuje ona do „Strategii polityki społecznej województwa warmińsko-mazurskiego do 2020 roku” oraz lokalnych dokumentów programowych, takich jak: „Powiatowy program działań na rzecz osób niepełnosprawnych na lata 2011-2016”, stanowiący załącznik do uchwały Nr V/26/2011 Rady Powiatu w Olecku z dnia 24 lutego 2011 r., program „Razem bezpieczniej w powiecie oleckim” 2015-2018 (uchwała Nr X/44/2015 Rady Powiatu w Olecku z dnia 24 września 2015 r. w sprawie uchwalenia powiatowego programu zapobiegania przestępczości oraz ochrony bezpieczeństwa obywateli i porządku publicznego na lata 2015-2018 „Razem bezpieczniej w powiecie oleckim”), „Powiatowy program rozwoju pieczy zastępczej na lata 2015-2017” (uchwała Nr VII/31/2015 Rady Powiatu w Olecku z dnia 30 kwietnia 2015 roku), „Powiatowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie w Powiecie Oleckim na lata 2016-2020”, przyjęty uchwałą Nr XVI/88/2016 Rady Powiatu w Olecku z dnia 22 marca 2016 roku.

W Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu Oleckiego na lata 2016-2025 zaplanowano działania, których część jest kontynuacją działań strategicznych z lat poprzednich, tj. Strategii realizowanej w latach 2003-2015, natomiast część stanowi działania nowe wynikające z aktualnej diagnozy potrzeb i problemów społecznych.

W Strategii zostały ujęte najważniejsze problemy sygnalizowane przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Olecku, placówki opiekuńczo-wychowawcze im. Janusza Korczaka w Olecku, Dom Pomocy Społecznej „Zacisze” w Kowalach Oleckich, Samodzielny Publiczny Zespół Zakładów Opieki Długoterminowej w Olecku Kolonia, Powiatowe Centrum

Wspierania Edukacji w Olecku, ośrodki pomocy społecznej z terenu powiatu, organizacje pozarządowe i inne instytucje realizujące zadania z zakresu szeroko rozumianej pomocy społecznej. Ważne źródło danych stanowiła również ocena zasobów pomocy społecznej dla powiatu oleckiego za lata poprzednie. Podczas opracowania niniejszego dokumentu korzystano ponadto ze sprawozdawczości Powiatowego Urzędu Pracy w Olecku o sytuacji na rynku pracy w powiecie oleckim.

Skuteczne wdrażanie Strategii będzie możliwe przy współpracy instytucji służb społecznych, samorządów, organizacji społecznych działających na terenie powiatu i wszystkich ludzi, którym zależy na rozwiązywaniu problemów społecznych. Duży wpływ na to mają również możliwości pozyskania środków z budżetu państwa i funduszy strukturalnych Unii Europejskiej.

1. Diagnoza sytuacji społecznej w powiecie oleckim

1.1. Ogólne informacje o powiecie

1.1.1. Położenie powiatu

Powiat olecki położony jest w północno – wschodniej części województwa warmińsko - mazurskiego. Utworzony został w 2002 r. poprzez podział powiatu olecko-gołdapskiego. Graniczy z następującymi powiatami: giżyckim od zachodu, elckim od południa, suwalskim od wschodu oraz gołdapskim od północy. Wschodnia granica stanowi jednocześnie wschodnią granicę województwa. Siedzibą powiatu jest miasto Olecko.

W granicach administracyjnych powiatu znajduje się:

- gmina miejsko-wiejska Olecko o powierzchni 26 674 ha,
- gmina wiejska Kowale Oleckie o powierzchni 25 153 ha,
- gmina wiejska Świętajno o powierzchni 21 493 ha,
- gmina wiejska Wieliczki o powierzchni 14 080 ha.

1.1.2. Powierzchnia. Ludność

Powiat zajmuje powierzchnię 87 384 ha, tj. 873,84 km², co stanowi 3,61 % obszaru województwa warmińsko - mazurskiego i ok. 0,28 % powierzchni kraju.

Liczba mieszkańców powiatu wg stanu na dzień 31.12.2015 r. wynosiła 34 805 (dane z Oceny zasobów pomocy społecznej za 2015 rok), w tym:

- miasto i gmina Olecko	- 22 091
- gmina Kowale Oleckie	- 5266
- gmina Świętajno	- 4034
- gmina Wieliczki	- 3414.

Tabela 1. Dane dot. liczby mieszkańców w powiecie oleckim w latach 2014-2015 (stan na 31 grudnia)

WYSZCZEGÓLNIENIE	Rok 2014	Rok 2015
MIESZKAŃCY (w osobach)		
Ogółem	34 887	34 805
KOBIETY		
Ogółem	17 495	17 445
Wiek 0-17	3 435	3 377
Wiek 18-59	10 179	10 079
Wiek 60 lat i więcej	3 881	3 989
MĘŻCZYŹNI		
Ogółem	17 392	17 360
Wiek 0-17	3 565	3 493
Wiek 18-64	12 089	12 074
Wiek 65 lat i więcej	1 738	1 793

Źródło: OZPS za 2015 r.

Na podstawie analizy ww. danych można stwierdzić nieznaczny spadek, ok. 1%, liczby mieszkańców w 2015 r. w stosunku do roku 2014. Liczba kobiet jest niewiele większa niż mężczyzn. Zdecydowanie przeważają mieszkańcy w wieku 18 – 59(64) lat. Jednocześnie zauważa się wzrost liczby kobiet powyżej 60 r. ż. (o 108 więcej w 2015 r. w stosunku do roku 2014), a także mężczyzn powyżej 65 lat (o 55 więcej). Jest to zgodne z występującą na świecie tendencją zwiększania się udziału osób starszych w populacji mieszkańców.

Cechą charakterystyczną powiatu jest słabe zaludnienie. Wskaźnik zaludnienia należy do najniższych w województwie.

1.2. Zatrudnienie i osoby bezrobotne

Podstawową dziedziną gospodarki w powiecie oleckim pozostaje rolnictwo, głównie indywidualne, i związane z nim przetwórstwo rolno-spożywcze, a także przemysł drzewny i turystyka oraz handel. Na terenie powiatu funkcjonuje kilka dużych zakładów produkcyjnych,

przeważają jednak małe przedsiębiorstwa (działalność gospodarcza prowadzona przez osoby fizyczne).

Poniższa tabela przedstawia liczbę podmiotów zarejestrowanych w powiecie oleckim w latach 2012-2014:

Tabela 2. Podmioty Gospodarki Narodowej zarejestrowane w rejestrze REGON w latach 2012-2014 w powiecie oleckim – stan na 31.XII

<i>Wyszczególnienie</i>	<i>Ogółem</i>	<i>Osoby prawne i jednostki organizacyjne niemające osobowości prawnej</i>	<i>Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą (bez osób prowadzących ind. gosp. rolne)</i>
2012	3040	823	2217
2013	3035	844	2191
2014	3080	880	2200

Źródło: PUP w Olecku/GUS w Warszawie

Liczba bezrobotnych zarejestrowanych w PUP w Olecku na koniec 2015 r. wynosiła 2501, w tym 1520 bezrobotnych długotrwale. W stosunku do roku 2014 ogólna liczba bezrobotnych zmniejszyła się o 370 osób, natomiast w stosunku do 2013 r. o 770 osób. Pomimo tego wskaźnik bezrobocia nadal jest wysoki i wynosi 18%, przy czym w województwie warmińsko-mazurskim wskaźnik ten wynosił 15,9%, natomiast w kraju – 9,6% (stan na 30.11.2015 r., źródło: Informacja o sytuacji na rynku pracy w powiecie oleckim wg stanu na dzień 31 grudnia 2015 r., Powiatowy Urząd Pracy w Olecku). W 2015 r. z prawem do zasiłku średnio pozostawało jedynie ok. 17,5% bezrobotnych.

Aktywizacją zawodową zajmuje się Powiatowy Urząd Pracy w Olecku. Najczęściej realizowane programy aktywizacyjne w 2015 r. to staże (206), szkolenia (157), roboty publiczne (133), prace interwencyjne (104), prace społecznie użyteczne (81), refundacje stanowiska pracy (74) i dotacje na podjęcie działalności gospodarczej (70). Są one finansowane głównie z trzech źródeł: Funduszu Pracy, Europejskiego Funduszu Społecznego i Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych.

Tabela 3. Oferty pracy w powiecie oleckim

<i>Wyszczególnienie</i>	<i>Rok</i>		
	<i>2013</i>	<i>2014</i>	<i>2015</i>
Liczba ofert ogółem	1328	1437	1659
w tym subsydiowane	582	614	683

Źródło: PUP w Olecku

W 2015 r. ogólna liczba ofert pracy w stosunku do 2014 r. wzrosła o 222, natomiast w stosunku do roku 2013 o 331. W przypadku ofert subsydiowanych w porównaniu do 2014 r. liczba ofert w 2015 r. była większa o 69, natomiast w porównaniu do roku 2013 o 101 ofert.

1.3. Opieka zdrowotna

Samorząd powiatowy odpowiedzialny jest za opracowanie i realizację programów zdrowotnych w zakresie promocji zdrowia i edukacji zdrowotnej wynikających z rozeznaczonych potrzeb mieszkańców powiatu. Powiat ma również możliwość tworzenia i prowadzenia zakładów opieki zdrowotnej. Uchwałą Nr V/21/2015 Rady Powiatu w Olecku z dnia 26 lutego 2015 r. uchwalone zostały „Kierunki rozwoju świadczeń zdrowotnych w powiecie oleckim na lata 2015-2020”. Dokument ten uwzględnia kompleksową opiekę zdrowotną nad osobami przewlekle chorymi, w tym opiekę paliatywno-hospicyjną oraz pacjentów ze schorzeniami psychicznymi. Określa priorytetowe cele i kierunki w polityce promocji i ochrony zdrowia w opiece długoterminowej i psychiatrycznej w naszym powiecie.

Opiekę zdrowotną w zakresie podstawowej opieki zdrowotnej, poradni specjalistycznych, szpitalnictwa ogólnego w powiecie świadczą m.in. następujące zakłady publiczne i niepubliczne:

- 1) Centrum Medyczne Zakład Opieki Zdrowotnej Olmedica Sp z o.o. w Olecku,
- 2) Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej „GAMED” w Olecku,
- 3) Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej Zakład Leczniczy „ESKULAP” w Olecku,
- 4) Samodzielny Publiczny Gminny Ośrodek Zdrowia w Wieliczkach,
- 5) Samodzielny Publiczny Gminny Ośrodek Zdrowia w Kowalach Oleckich,
- 6) Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej „Lekarz Rodzinny” w Świątajnie,
- 7) „ZDROWIE” Grupowa Praktyka Pielęgniarek i Położnych w Olecku,
- 8) NZOZ „SZKOL-MED” w Olecku.

Leczenie szpitalne zapewnia „Olmedica” w Olecku Sp. z o.o. Szpital powiatowy, w którym funkcjonują podstawowe oddziały lecznicze: chirurgiczny, pediatryczny, ginekologiczno-położniczy, neonatologiczny, wewnętrzny i izba przyjęć. „Olmedica” realizuje również usługi medyczne w ramach poradni specjalistycznych oraz pracowni fizjoterapii i rehabilitacji, ratownictwa medycznego, pracowni diagnostycznych, a także laboratorium.

Usługi medyczne w zakresie opieki długoterminowej, zarówno stacjonarnej jak i domowej, świadczy Samodzielny Publiczny Zespół Zakładów Opieki Długoterminowej w Olecku Kolonia. Jego organem założycielskim i nadzorującym jest powiat olecki. Misją Zespołu to wszechstronna opieka medyczna nad przewlekle chorymi, którzy wymagają profesjonalnej kontynuacji leczenia, pielęgnacji i rehabilitacji. W placówce działają zakłady stacjonarne zapewniające pacjentom całodobową opiekę: Zakład Opiekuńczo-Leczniczy

Ogólny, Zakład Opiekuńczo-Lecznicy Psychiatryczny i Hospicjum Stacjonarne oraz domowe i ambulatoryjne: Hospicjum Domowe, Pielęgniarska Opieka Długoterminowa Domowa i Poradnia Zdrowia Psychicznego i Pracownia rehabilitacji.

W powiecie funkcjonują ponadto podmioty lecznicze świadczące usługi w zakresie specjalistycznego poradnictwa psychiatrycznego i leczenia uzależnień. Lecznictwo ambulatoryjne prowadzi Poradnia Zdrowia Psychicznego pozostająca w strukturze Samodzielnego Publicznego Zespołu Zakładów Opieki Długoterminowej. W przypadku leczenia stacjonarnego z powodu zaburzeń psychicznych osoby kierowane są m.in. do Specjalistycznego Psychiatrycznego Samodzielnego Publicznego Zakładu Opieki Zdrowotnej w Suwałkach, Szpitala Psychiatrycznego SPZOZ w Węgorzewie, Mazurskiego Centrum Zdrowia Szpital Powiatowy w Węgorzewie. Wyboru placówki dokonuje pacjent. Leczenie uzależnień prowadzi natomiast Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej Poradnia Terapii Uzależnienia od Alkoholu, Narkotyków i Współuzależnienia w Olecku.

1.4. Edukacja

Infrastruktura społeczna w obszarze oświaty i wychowania to żłobki, przedszkola, szkoły podstawowe, gimnazjalne, ponadgimnazjalne. Większość z nich jest jednostkami organizacyjnymi prowadzonymi przez gminy powiatu. Powiat prowadzi natomiast szkoły ponadgimnazjalne: I Liceum Ogólnokształcące im. Jana Kochanowskiego w Olecku, Zespół Szkół Technicznych w Olecku, Zespół Szkół Licealnych i Zawodowych w Olecku oraz Ośrodek Szkolno-Wychowawczy dla Dzieci Głuchych im. św. Filipa Smaldone w Olecku. W powiecie funkcjonuje również Powiatowe Centrum Wspierania Edukacji w Olecku, w skład którego wchodzi Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna i Powiatowa Biblioteka Pedagogiczna. Centrum jest publiczną placówką oświatową prowadzącą działalność w zakresie specjalistycznej pomocy psychologicznej, pedagogicznej i logopedycznej oraz kształcenia i doskonalenia kadry pedagogicznej.

Organizacją szkół ponadgimnazjalnych i specjalnych, a także powiatowych bibliotek publicznych zajmuje się Wydział Edukacji, Kultury, Sportu i Promocji w Starostwie Powiatowym w Olecku.

1.5. Bezpieczeństwo publiczne

Zadania z zakresu bezpieczeństwa i porządku publicznego na terenie powiatu realizowane są przez służby, straże i inspekcje powiatowe. W szczególności bezpieczeństwo mieszkańców zapewnia Komenda Powiatowa Policji w Olecku oraz Komenda Powiatowa Państwowej Straży Pożarnej w Olecku wspierana przez działające na terenie gmin powiatu jednostki ratowniczo-gaśnicze Ochotniczej Straży Pożarnej.

Do zwalczania zagrożeń sanitarno-epidemiologicznych przygotowana jest Powiatowa Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna, natomiast zapobieganiem i zwalczaniem zagrożeń dla życia i zdrowia

ludności wskutek rozprzestrzeniania się chorób zakaźnych zwierząt zajmuje się Powiatowy Inspektorat Weterynarii. Nad stanem technicznym i dokumentacją obiektów budowlanych w celu zapobieżenia ich niewłaściwej eksploatacji, mogącej doprowadzić do katastrofy budowlanej czuwa Powiatowy Inspektorat Nadzoru Budowlanego.

Jednym z zadań powiatu jest opracowanie i realizacja powiatowego programu zapobiegania przestępczości oraz ochrony bezpieczeństwa obywateli i porządku publicznego. Program ten realizowany w powiecie oleckim wytycza zasadnicze zamierzenia w poszczególnych perspektywach czasowych. Jego obecna edycja określa zadania realizowane w obszarze bezpieczeństwa w miejscach publicznych i w miejscu zamieszkania, w obszarze przemocy w rodzinie, bezpieczeństwa w szkołach, w ruchu drogowym oraz bezpieczeństwa sanitarnego, weterynaryjnego i pożarowego.

1.6. System pomocy i wsparcia

Zadaniem pomocy społecznej jest tworzenie odpowiednich warunków organizacyjnych funkcjonowania systemu wsparcia, w tym niezbędnej infrastruktury socjalnej. System pomocy społecznej w Polsce reguluje ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej. W ramach tego systemu wyróżnia się pomoc instytucjonalną (np. domy pomocy społecznej), pomoc środowiskową (m.in. ośrodki wsparcia) oraz pomoc finansową, usługową i rzeczową świadczoną przede wszystkim przez ośrodki pomocy społecznej i powiatowe centra pomocy rodzinie. Pomoc społeczna powinna wspierać osoby i rodziny w przezwyciężaniu trudnych sytuacji życiowych, których nie są w stanie same pokonać i w miarę możliwości doprowadzić do ich życiowego usamodzielnienia oraz integracji ze środowiskiem. Rodzaj, formę i rozmiar świadczenia należy dobrać odpowiednio do okoliczności uzasadniających udzielenie pomocy.

W systemie pomocy społecznej powinny zatem funkcjonować różne instytucje i placówki, dzięki czemu oferowane wsparcie może być profesjonalne i kompleksowe. Trzeba bowiem pamiętać, że problemy społeczne są często złożone i ze sobą powiązane. Wystąpienie jednego z nich zazwyczaj powoduje powstawanie kolejnych.

Pomoc społeczną organizują organy administracji rządowej i samorządowej, współpracując z organizacjami pozarządowymi, kościołami, związkami wyznaniowymi oraz osobami fizycznymi i prawnymi. Zasada współpracy tych podmiotów, na zasadzie partnerstwa, jest jedną z głównych zasad wynikających z ww. ustawy.

W każdej gminie na terenie powiatu oleckiego zadania z zakresu pomocy społecznej wykonuje właściwa gminna jednostka organizacyjna, tj. ośrodek pomocy społecznej. Jednostką organizacyjną realizującą zadania powiatu w tym obszarze jest Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Olecku.

Na terenie powiatu oleckiego funkcjonują następujące instytucje pomocowe:

- 1) Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Olecku,
 - 2) Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Kowalach Oleckich,
 - 3) Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Świętajnie,
 - 4) Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Wieliczkach,
 - 5) Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Olecku,
 - 6) Ośrodek Interwencji Kryzysowej przy Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Olecku,
 - 7) Specjalistyczny Ośrodek Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie przy Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Olecku,
 - 8) Mieszkanie chronione przy Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Olecku,
 - 9) Domy im. Janusza Korczaka w Olecku – 6 placówek opiekuńczo-wychowawczych,
 - 10) Dom Pomocy Społecznej „Zacisze” w Kowalach Oleckich,
 - 11) Dom Pomocy Społecznej „Jaśki” w Olecku Kolonia,
 - 12) Dom Pomocy Społecznej „Jawor” w Markowskich,
 - 13) Powiatowe Centrum Wspierania Edukacji w Olecku,
 - 14) Samodzielny Publiczny Zespół Zakładów Opieki Długoterminowej w Olecku Kolonia,
 - 15) Punkt Konsultacyjno-Informacyjny dla Ofiar Przemocy w Rodzinie w Olecku,
 - 16) Poradnia Terapii Uzależnienia od Alkoholu, Narkotyków i Współuzależnienia w Olecku,
 - 17) Środowiskowy Dom Samopomocy w Olecku,
 - 18) Środowiskowy Dom Samopomocy w Kowalach Oleckich,
 - 19) Środowiskowy Dom Samopomocy we Wronkach,
 - 20) Warsztat Terapii Zajęciowej w Olecku,
 - 21) Młodzieżowy Klub Integracji Społecznej przy PCPR w Olecku,
 - 22) Klub Seniora „Wrzos” w Olecku
- oraz Powiatowy Urząd Pracy w Olecku w zakresie polityki rynku pracy.

Zadania z zakresu pomocy społecznej realizują również organizacje społeczne i pozarządowe:

- 1) Stowarzyszenie Pomocy Społecznej i Ochrony Zdrowia im. św. Łukasza w Olecku Kolonia,
- 2) Stowarzyszenie "Otwarte Drzwi" w Olecku,
- 3) Stowarzyszenie "Dać Nadzieję" przy Środowiskowym Domu Samopomocy w Olecku,
- 4) Klub Abstynenta "Opoka" w Olecku,
- 5) Polski Związek Niewidomych, Koło w Olecku,
- 6) Towarzystwo Przyjaciół Dzieci, Warmińsko-Mazurski Oddział Miejsko-Gminny w Olecku,
- 7) Stowarzyszenie „Pomocna Dłoń” w Kowalach Oleckich,

- 8) Stowarzyszenie Rodziców Osób Niepełnosprawnych i Osób Wspierających przy Warsztacie Terapii Zajęciowej w Olecku,
- 9) Stowarzyszenie „MOTYLE” przy Domu im. Janusza Korczaka w Olecku,
- 10) Fundacja Rodzinnej Opieki Zastępczej „Podaruj Radość” w Kowalach Oleckich,
- 11) Fundacja „OLECKO BEZ BARIER” w Olecku.

1.7. Główne problemy społeczne pozostające w sferze działalności powiatu

Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej w art. 7 wymienia, z jakich powodów udziela się osobom i rodzinom pomocy społecznej. W szczególności należy do nich: ubóstwo, sieroctwo, bezdomność, bezrobocie, niepełnosprawność, długotrwała lub ciężka choroba, przemoc w rodzinie, potrzeby ofiar handlu ludźmi, potrzeba ochrony macierzyństwa lub wielodzietność, bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych, trudności w integracji cudzoziemców, którzy uzyskali w Rzeczypospolitej Polskiej status uchodźcy, ochronę uzupełniającą lub zezwolenie na pobyt czasowy udzielone w związku z okolicznością, o której mowa w art. 159 ust. 1 pkt 1 lit. c lub d ustawy z dnia 12 grudnia 2013 r. o cudzoziemcach, trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego, alkoholizm, narkomania, zdarzenie losowe i sytuacje kryzysowe, klęska żywiołowa lub ekologiczna.

Powody udzielania wsparcia są różne również w powiecie oleckim. Na podstawie analizy dostępnych danych, w tym pozyskanych z ośrodków pomocy społecznej oraz własnych danych PCPR w Olecku, można jednak stwierdzić, że niektóre z nich występują częściej niż inne. Trzeba również mieć na uwadze to, że w większości sytuacji problemy społeczne są złożone i spowodowane nie jednym, lecz kilkoma różnymi czynnikami.

Poniższa tabela przedstawia powody, dla których przyznano świadczenia w Ośrodkach Pomocy Społecznej funkcjonujących na terenie powiatu oleckiego w latach 2013-2015:

Tabela 4. Powody, dla których przyznano świadczenia - OPS -y:

Powody przyznania pomocy	MOPS Olecko			GOPS Świętajno			GOPS Kowale Oleckie			GOPS Wieliczki		
	Ilość rodzin 2013	Ilość rodzin 2014	Ilość rodzin 2015	Ilość rodzin 2013	Ilość rodzin 2014	Ilość rodzin 2015	Ilość rodzin 2013	Ilość rodzin 2014	Ilość rodzin 2015	Ilość rodzin 2013	Ilość rodzin 2014	Ilość rodzin 2015
Ubóstwo	64	97	97	119	100	87	-	-	-	101	57	48
Sieroctwo	2	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Bezdomność	14	22	28	-	-	3	2	-	-	2	2	4
Potrzeba ochrony macierzyństwa	147	102	111	28	22	14	-	-	-	4	1	1
Bezrobocie	584	541	507	279	263	230	213	186	198	179	171	165
Niepełnosprawność	96	109	109	66	63	23	8	46	44	33	34	43
Długotrwała choroba	458	426	438	55	59	16	11	14	9	52	37	50
Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego	67	64	75	43	40	31	-	-	-	8	14	14
Przemoc w rodzinie	26	27	74	2	1	4	24	43	0	-	-	2
Alkoholizm	58	68	28	-	-	-	1	2	0	2	-	1
Narkomania	2	1	7	-	-	-	-	-	-	-	-	0
Trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego	8	5	8	-	-	1	-	-	-	-	2	3
Zdarzenie losowe	1	1	3	-	-	-	-	-	-	3	3	3
Sytuacja kryzysowa	-	-	2	-	-	-	-	-	-	2	1	1
Liczba rodzin dotkniętych przemocą, w tym liczba dzieci w rodzinach objętych pracą zespołu interdyscyplinarnego	-	-	74 rodzin, w tym 98 dzieci	4 w tym 2 dzieci	7 w tym 3 dzieci	14 rodzin, w tym 13 dzieci	24 rodziny w tym 37 dzieci	43 rodziny w tym 40 dzieci	18 rodzin w tym 23 dzieci	10 rodzin w tym 17 dzieci	9 rodzin w tym 9 dzieci	18 rodzin w tym 24 dzieci

Źródło: MOPS w Olecku, GOPS w Świętajnie, GOPS w Kowalach Oleckich, GOPS w Wieliczkach

Z danych przedstawionych w ww. tabeli wynika, że największą liczbę osób korzystających ze wsparcia OPS-ów odnotowano z uwagi na bezrobocie, ubóstwo, niepełnosprawność i długotrwałą chorobę, bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, przemoc w rodzinie oraz potrzebę ochrony macierzyństwa. Liczby te w poszczególnych Ośrodkach i latach przedstawiają się różnie, wykazując w niektórych obszarach tendencję wzrostową, w innych spadkową. Można jednak ogólnie zauważyć zwiększenie liczby osób korzystających z pomocy przede wszystkim z powodu przemocy w rodzinie oraz bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych.

W dalszej części Strategii zostaną przedstawione obszary, w których ryzyko zagrożenia wykluczeniem społecznym jest najwyższe.

1.7.1. Bezrobocie

Bezrobocie należy zaliczyć do jednego z największych problemów w powiecie oleckim, wskazywanym przez instytucje pomocowe jako częsty powód udzielania wsparcia. Spowodowane jest zbyt małą liczbą miejsc pracy w stosunku do potrzeb lokalnej społeczności. W powiecie brakuje dużych ośrodków przemysłowych, a te, które funkcjonują, zapewniają miejsca pracy tylko części mieszkańców. Nadal wielu z nich wyjeżdża w poszukiwaniu pracy w większych miastach lub w innych państwach. Młodzi ludzie, po ukończeniu nauki w szkołach wyższych, często nie wracają na teren powiatu i szukają lepszych perspektyw w kraju i za granicą.

Wśród osób zarejestrowanych w PUP nadal nieznacznie przeważają kobiety (np. w 2015 r. stanowiły one ponad 51% ogółu bezrobotnych). Ok. 60% to osoby długotrwale bezrobotne. Dość znaczny odsetek bezrobotnych stanowią osoby powyżej 50 roku życia (ok. 30% w 2015 r.) i bez kwalifikacji zawodowych (ok. 35%). Ponad 15% bezrobotnych jest w wieku do 25 roku życia.

Tabela 5. Struktura bezrobocia w powiecie oleckim w latach 2013-2015

Kategoria	Miasto i Gmina Olecko			Gmina Kowale Oleckie			Gmina Świętajno			Gmina Wieliczki			Ogółem		
	2013	2014	2015	2013	2014	2015	2013	2014	2015	2013	2014	2015	2013	2014	2015
Liczba bezrobotnych	O	1884	1614	1414	589	521	462	466	457	393	332	279	3271	2871	2501
	K	969	828	735	314	278	240	246	223	197	170	139	1699	1468	1283
Z prawem do zasiłku	O	340	295	274	86	89	82	82	71	53	52	51	560	506	437
	K	151	125	127	32	35	34	34	22	18	16	14	233	196	186
Do 25 roku życia	O	310	274	203	122	104	76	96	98	74	73	45	601	521	386
	K	168	138	112	66	57	41	52	55	41	50	30	336	280	213
Osoby w okresie do 12 mies. od ukończenia nauki	O	98	67	49	24	13	13	18	14	15	19	13	159	107	86
	K	68	29	31	13	6	5	13	12	7	15	9	109	56	48
Powyżej 50 roku życia	O	522	479	431	138	127	132	118	130	124	79	77	857	813	753
	K	243	216	197	67	65	65	50	56	51	28	30	388	367	341
Długotrwale bezrobotne	O	1092	951	813	383	322	296	277	295	255	208	163	1960	1731	1520
	K	621	551	464	231	206	184	164	167	145	120	94	1136	1018	883
Bez kwalifikacji zawodowych	O	513	485	435	221	212	187	182	191	153	116	103	1032	991	865
	K	290	277	254	128	128	108	106	109	95	68	55	592	569	500

O- ogółem

K-kobiety

Źródło: PUP w Olecku

Zauważalną tendencją bezrobocia występującą w naszym powiecie jest sezonowość. W miesiącach zimowych rośnie liczba osób zarejestrowanych w PUP, natomiast w okresie wiosenno-letnim liczba ta spada, co wiąże się z podejmowaniem pracy w budownictwie i rolnictwie, a także zatrudnieniem w sezonie turystycznym.

Dużym problemem mieszkańców naszego powiatu jest brak kwalifikacji zawodowych dostosowanych do potrzeb lokalnego rynku pracy, który upomina się o „fachowców”. Udział osób dorosłych z Warmii i Mazur w kształceniu ustawicznym, edukacji i szkoleniach aktywności związanej z podnoszeniem swoich kwalifikacji zawodowych czy innych umiejętności należy do najniższych w kraju. Dlatego konieczne jest podejmowanie różnorodnych działań w tym zakresie, zwłaszcza w szkolnictwie. Cel ten określony został w „Strategii Rozwoju Powiatu Oleckiego na lata 2016-2025”.

Zjawisko bezrobocia, zwłaszcza długotrwałe, wywołuje szereg różnych negatywnych skutków w sferze ekonomicznej i społecznej. Brak zatrudnienia bezpośrednio wpływa na sytuację finansową osób i rodzin, często powodując ubóstwo. Jest ono jednak następstwem nie tylko bezrobocia, ale również niepełnosprawności, alkoholizmu i innych uzależnień, czyli okoliczności powodujących brak lub istotne ograniczenie możliwości uzyskania środków finansowych pozwalających żyć w warunkach odpowiadających ludzkiej godności.

Wspieranie osób bezrobotnych i ubogich to jedno z najważniejszych działań władz państwowych i lokalnych. Pomoc ta ma na celu zabezpieczenie podstawowych potrzeb człowieka, bez których nie może prawidłowo funkcjonować w społeczeństwie.

1.7.2. Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych

Istotnym problemem społecznym jest niewydolność opiekuńczo-wychowawcza. Pozostaje ona w ścisłym związku z brakiem odpowiednich kompetencji rodzicielskich i niezaradnością życiową oraz z innymi problemami, takimi jak niepełnosprawność, zwłaszcza intelektualna, czy też uzależnienia i przemoc w rodzinie. W konsekwencji wystąpienia tych okoliczności system rodzinny staje się dysfunkcyjny i rodzina lub jej członkowie nie potrafią samodzielnie i prawidłowo funkcjonować. Taka sytuacja bywa szczególnie dotkliwa dla dzieci. W najtrudniejszych przypadkach dochodzi do konieczności umieszczenia ich poza rodziną w rodzinnej lub instytucjonalnej pieczy zastępczej. Ponadto brak odpowiednich wzorców rodzinnych powoduje często u dzieci i młodzieży zaburzenia emocjonalne oraz trudności w nawiązywaniu kontaktów i przystosowaniu się do środowiska, a w przyszłości ryzyko powielania nieprawidłowych zachowań.

Organizowanie dzieciom rodzinnej (rodziny zastępcze) i instytucjonalnej (placówki opiekuńczo-wychowawcze) pieczy zastępczej w przypadku niemożności zapewnienia opieki i wychowania przez rodziców oraz zakres i sposób finansowania rodzinnej pieczy zastępczej, a także przyznawania pomocy osobom usamodzielnianym opuszczającym pieczę zastępczą reguluje ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej obowiązująca od dnia 1 stycznia 2012 r. Są to zadania własne powiatu.

W powiecie oleckim funkcjonują obie formy pieczy: rodzinna i instytucjonalna. Organem odpowiedzialnym za system opieki zastępczej jest Starosta, a bezpośrednio Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, które jednocześnie pełni rolę Organizatora rodzinnej pieczy zastępczej. Odpowiada za tworzenie i wdrażanie programów pomocy dziecku i rodzinie, organizowanie i prowadzenie placówek wsparcia dziennego o zasięgu ponadgminnym, organizowanie opieki w rodzinach zastępczych, zapewnienie wymagającym tego dzieciom z terenu powiatu opieki i wychowania w całodobowych placówkach opiekuńczo – wychowawczych.

Tabela 6. Rodziny zastępcze funkcjonujące na terenie powiatu oleckiego w latach 2013-2015

	Rodziny zastępcze i dzieci umieszczone	Ogółem	Spokrewnione	Niezawodowe	Zawodowe, w tym:	1) zawodowe specjalistyczne	2) zawodowe o charakterze pogotowia rodzinnego
Stan na 31.12.2013	Liczba Rodzin	51	31	13	7	1	-
	Liczba dzieci	77	40	17	20	1	-
Stan na 31.12.2014	Liczba rodzin	48	29	10	9	1	1
	Liczba dzieci	72	35	12	25	1	2
Stan na 31.12.2015	Liczba rodzin	46	26	11	9	1	1
	Liczba dzieci	77	32	18	27	1	3

Źródło: PCPR w Olecku

Od 1 stycznia 2014 r., w wyniku przekształcenia placówki wielofunkcyjnej, na terenie powiatu oleckiego funkcjonuje 6 placówek opiekuńczo-wychowawczych:

- 1) Dom Nr 1 im. Janusza Korczaka jako placówka opiekuńczo-wychowawcza typu socjalizacyjnego przeznaczony dla 10 dzieci,
- 2) Dom Nr 2 im. Janusza Korczaka jako placówka opiekuńczo-wychowawcza typu socjalizacyjnego przeznaczony dla 10 dzieci,
- 3) Dom Nr 3 im. Janusza Korczaka jako placówka opiekuńczo-wychowawcza typu socjalizacyjnego przeznaczony dla 14 dzieci,
- 4) Dom Nr 4 im. Janusza Korczaka jako placówka opiekuńczo-wychowawcza typu socjalizacyjnego przeznaczony dla 10 dzieci – pełnoletnich wychowanków kontynuujących naukę,
- 5) Dom Nr 5 im. Janusza Korczaka jako placówka opiekuńczo-wychowawcza typu socjalizacyjno-interwencyjnego przeznaczony dla 14 dzieci,
- 6) Dom Nr 6 im. Janusza Korczaka jako placówka opiekuńczo-wychowawcza typu socjalizacyjnego przeznaczony dla 10 dzieci.

Zezwolenie na prowadzenie placówek zostało wydane po przeprowadzeniu w dniu 17.01.2014 r. przez Wydział Polityki Społecznej Warmińsko-Mazurskiego Urzędu Wojewódzkiego w Olsztynie kontroli dotyczącej oceny spełnienia warunków i standardów określonych w przepisach prawa oraz oględzin obiektów.

Obsługę ekonomiczno-administracyjną i organizacyjną wszystkich funkcjonujących w powiecie placówek opiekuńczo-wychowawczych prowadzi Centrum Administracyjne Obsługi Placówek Opiekuńczo-Wychowawczych w Olecku.

Tabela 7. Liczba dzieci przebywających w instytucjonalnej pieczy zastępczej funkcjonującej na terenie powiatu oleckiego w latach 2013-2015 wg stanu na 31 grudnia danego roku

<i>Rok</i>	<i>Ogółem liczba dzieci</i>	<i>Liczba dzieci z powiatu oleckiego</i>	<i>Liczba dzieci z innych powiatów</i>	<i>Liczba zapytań dot. umieszczenia w placówce dzieci pochodzących z innych powiatów</i>
2013	56	20	36	85
2014	54	16	38	98
2015	63	18	45	94

Źródło: PCPR w Olecku

Przedstawiona niżej tabela obrazuje natomiast pracę z rodziną w poszczególnych gminach powiatu oleckiego:

Tabela 8. Praca z rodziną - OPS –y:

	MOPS Olecko			GOPS Świętajno			GOPS Kowale Oleckie			GOPS Wieliczki		
	2013	2014	2015	2013	2014	2015	2013	2014	2015	2013	2014	2015
Liczba rodzin, w tym liczba dzieci w rodzinach objętych wsparciem asystenta rodziny	0	15 rodzin w tym 40 dzieci	18 rodzin w tym 49 dzieci	25 w tym 65 dzieci	21 w tym 44 dzieci	13 w tym 32 dzieci	14 w tym 48 dzieci	22 w tym 56 dzieci	30 w tym 53 dzieci	11 w tym 32 dzieci	11 w tym 32 dzieci	12 w tym 31 dzieci
Liczba rodzin, z którymi była prowadzona praca socjalna w celu powrotu dzieci z pieczy zastępczej do rodziny biologicznej	16	13	9	1	-	1	3	3	5	1	1	2
Liczba rodzin korzystających ze świadczeń z pomocy społecznej	1116	1069	997	372	352	522	348	248	261	258	250	240

Źródło: MOPS w Olecku, GOPS w Świętajnie, GOPS w Kowalach Oleckich, GOPS w Wieliczkach

Wsparcie należy również zapewnić pełnoletnim wychowankom rodzin zastępczych i placówek, którzy realizują proces usamodzielnienia.

Tabela nr 9 przedstawia liczbę osób usamodzielnianych opuszczających rodzinną i instytucjonalną pieczę zastępczą korzystających z pomocy w zakresie usamodzielnienia w latach 2013-2015.

Tabela 9. Liczba wychowanków opuszczających rodzinną i instytucjonalną pieczę zastępczą korzystających z pomocy w zakresie usamodzielnienia w latach 2013-2015 – stan na 31.XII

Rodzaj pomocy	2013	2014	2015
pomoc pieniężna na kontynuowanie nauki	43	42	48
pomoc pieniężna na usamodzielnienie	17	9	5
pomoc na zagospodarowanie	11	7	3
pomoc w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych	8	13	3
pomoc w uzyskaniu zatrudnienia	6	8	4

Źródło: PCPR w Olecku

Pomocą na usamodzielnienie objęte są również osoby opuszczające placówki wymienione w ustawie o pomocy społecznej (np. młodzieżowe ośrodki wychowawcze, młodzieżowe ośrodki socjoterapii). Takich osób nie ma jednak wiele (w 2015 r. z pomocy w PCPR w Olecku korzystały 4 osoby).

Jednym z największych problemów osób usamodzielnianych jest trudność w pozyskaniu we własnym zakresie mieszkania i tym samym stworzenia sobie odpowiednich warunków mieszkaniowych. Ponadto osoby te cechują się często biernością, niechęcią do zmian swojej sytuacji, niejednokrotnie zbyt niską motywacją do zdobywania wykształcenia lub kwalifikacji zawodowych oraz brakiem podstawowych umiejętności i kompetencji niezbędnych w dorosłym życiu. Okoliczności te w istotny sposób utrudniają realizację programów usamodzielnienia i stwarzają ryzyko powrotu do patologicznego środowiska domowego oraz zagrożenia wykluczeniem społecznym. Dlatego konieczne jest kontynuowanie i podejmowanie nowych działań wspierających proces usamodzielnienia w taki sposób, aby ułatwić młodym osobom rozpoczęcie samodzielnego życia. Szczególnie istotne jest utworzenie mieszkań chronionych, gdzie osoby usamodzielniane, które z różnych powodów nie mają zapewnionych odpowiednich warunków lokalowych, mogłyby tymczasowo zamieszkać do czasu uregulowania swojej sytuacji mieszkaniowej. Obecnie funkcjonuje tylko 1 mieszkanie chronione przy PCPR w Olecku z 2 miejscami. Do dnia 13.10.2014 r. mieszkania takie znajdowały się również w budynku przy ul. Wiejskiej 8A w Olecku. W związku z wydanym zakazem jego użytkowania zostały zamknięte.

Do najważniejszych zadań powiatu w zakresie minimalizowania skutków niewydolności opiekuńczo-wychowawczej należy utrzymanie obowiązujących standardów w funkcjonujących placówkach opiekuńczo-wychowawczych i ich doposażenie zgodnie z potrzebami, realizacja

programów i wspieranie działań profilaktyki selektywnej i wskazującej w placówkach, wsparcie funkcjonujących w powiecie rodzin zastępczych oraz organizowanie akcji promujących rodzicielstwo zastępcze w celu pozyskania nowych kandydatów na rodziny zastępcze, szkolenie rodzin i kadry w obszarze pomocy dziecku i rodzinie odpowiadającej zgłaszanym potrzebom, np. z zakresu pracy z dziećmi z FAS, ADHD i innymi zaburzeniami, a także wsparcie osób opuszczających pieczę zastępczą i placówki wymienione w ustawie o pomocy społecznej w usamodzielnieniu się w zakresie przyznawania świadczeń pieniężnych, nabywania niezbędnych umiejętności i kompetencji społecznych oraz prowadzenie mieszkań chronionych.

1.7.3. Przemoc w rodzinie

Przemoc w rodzinie (fizyczna, psychiczna, ekonomiczna, seksualna) jest zjawiskiem, które niszczy ludzi niezależnie od ich pozycji społecznej czy ekonomicznej. To problem destrukcyjnie wpływający nie tylko na osobę będącą ofiarą przemocy, ale też na całą rodzinę. Negatywnie odbija się także na rolach i strukturach społecznych. Osoba doświadczająca przemocy ma zaburzone poczucie bezpieczeństwa, często nie jest w stanie we właściwy sposób realizować się w życiu osobistym i w społeczeństwie. Przemoc ma ogromny wpływ na zdrowie psychiczne i równowagę emocjonalną.

Bezpośrednimi ofiarami lub/i świadkami przemocy w rodzinie bywają dzieci. Pomijając obrażenia cielesne, przemoc ze strony najbliższych powoduje u dziecka zaburzenie poczucia bezpieczeństwa i zaufania. Niezaspokojenie tych podstawowych potrzeb negatywnie wpływa na dalszy rozwój młodego człowieka, a także może być przyczyną wielu schorzeń psychosomatycznych.

Poniższe tabele przedstawiają dane dotyczące działań podejmowanych w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie przez gminne zespoły interdyscyplinarne, Komendę Powiatową Policji w Olecku, Prokuraturę Rejonową w Olecku oraz Sąd Rejonowy w Olecku w latach 2013-2015, a także liczbę osób korzystających ze wsparcia w Specjalistycznym Ośrodku Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie w ww. okresie. Ich analiza prowadzi do wniosku, że przemoc jest ciągle istotnym problemem społecznym w naszym powiecie.

Tabela 10. Dane dotyczące podejmowanych działań przez gminne zespoły interdyscyplinarne ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie (GZI) w latach 2013-2015

GZI	Olecko			Wieliczki			Świątajno			Kowale Oleckie		
	2013	2014	2015	2013	2014	2015	2013	2014	2015	2013	2014	2015
Lata												
Liczba założonych Niebieskich Kart przez pracowników socjalnych OPS	5	5	5	6	9	18	0	0	1	33	40	17
Liczba rodzin objętych pomocą GZI	65	76	74	6	9	18	12	16	12	33	40	17

Źródło: MOPS w Olecku, GOPS w Świątynie, GOPS w Kowalach Oleckich, GOPS w Wieliczkach

Tabela 11. Dane dotyczące podejmowanych działań przez Komendę Powiatową Policji w Olecku w latach 2013-2015

Działanie	2013	2014	2015
Liczba przeprowadzonych interwencji domowych	889	734	848
Liczba interwencji domowych, podczas których wszczęto procedurę Niebieskiej Karty	141	167	139
Liczba postępowań z art. 207§1 KK	0	0	11

od 1 lipca 2015 r. w związku ze zmianą przepisów Kodeksu postępowania karnego organem uprawnionym do prowadzenia tego typu postępowań jest Komenda Powiatowa Policji.

Źródło: KPP w Olecku

Tabela 12. Dane dotyczące podejmowanych działań przez Prokuraturę Rejonową w Olecku w latach 2013-2015

Działanie	2013	2014	2015
Liczba odnotowanych spraw	54	58	26
Liczba spraw skierowanych do Sądu z aktem oskarżenia	6	8	5

Źródło: Prokuratura Rejonowa w Olecku

Tabela 13. Dane dotyczące podejmowanych działań przez Sąd Rejonowy w Olecku w latach 2013-2015

Działanie		2013	2014	2015
Liczba skazanych osób za znęcanie się nad rodziną		33	32	15

Źródło: Sąd Rejonowy w Olecku

Tabela 14. Dane Specjalistycznego Ośrodka Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie przy Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Olecku dotyczące osób objętych pomocą w latach 2013-2015

	2013	2014	2015
Liczba osób objętych pomocą specjalistyczną/liczba porad	130/627	156/725	126/431
Liczba osób korzystających ze schronienia w hostelu / w tym dzieci	37/19	37/19	20/10

Źródło: PCPR w Olecku

Ustalenie faktycznej skali przemocy w rodzinie jest niemożliwe. Wiele osób ciągle ukrywa ten problem, nie zgłaszając go odpowiednim służbom. Pomimo rosnącej świadomości społeczeństwa nadal panuje przekonanie, że znęcanie się nie jest przestępstwem. Poza tym przemoc domowa przyjmuje różnorodne formy i występuje z różną częstotliwością, co również utrudnia rzetelne rozpoznanie problemu.

Chociaż na podstawie analizy przedstawionych wyżej danych dotyczących okresu 2013-2015 można zauważyć zmniejszenie się liczby osób korzystających ze wsparcia w SOW oraz liczby działań podejmowanych przez Sąd Rejonowy i Prokuraturę Rejonową w Olecku, to jednak skuteczne przeciwdziałanie przemocy w rodzinie wymaga kontynuacji podejmowanych dotychczas w powiecie działań nie tylko w sferze ograniczania skutków przemocy, zapewnienia wsparcia jej ofiarom i oddziaływań wobec stosujących przemoc, ale również, co jest nie mniej istotne, w obszarze profilaktyki i odpowiedniej edukacji społecznej nt. przemocy i jej negatywnych skutków.

1.7.4. Niepełnosprawność

Niepełnosprawność oznacza trwałą albo okresową niezdolność do wypełniania ról społecznych z powodu stałego lub długotrwałego naruszenia sprawności organizmu, w szczególności powodującą niezdolność do pracy. Niepełnosprawność może istnieć od urodzenia lub pojawić się w późniejszym okresie życia. Pociąga za sobą różne konsekwencje utrudniające samodzielne życie i rozwiązywanie podstawowych problemów ekonomicznych, bytowych, opiekuńczych, co często prowadzi do wykluczenia społecznego tych osób i ich rodzin. Osoby niepełnosprawne potrzebują pomocy w wykonywaniu codziennych czynności, stworzenia warunków rehabilitacji, w tym domowej, i zapewnienia im - tam, gdzie to możliwe - jak najbardziej samodzielnego funkcjonowania. Powinny mieć możliwość szerokiej integracji z lokalnym środowiskiem w celu uniknięcia izolacji społecznej. Dlatego w polityce rodzinnej państwa problem rodzin z osobami niepełnosprawnymi zasługuje na szczególną uwagę. Należy również pamiętać, że niepełnosprawność jest zjawiskiem złożonym i w zależności od przypadku osoby i rodziny mogą oczekiwać różnych form pomocy. Inne są bowiem potrzeby osób niepełnosprawnych mieszkających samotnie, a inne rodzin wieloosobowych opiekujących się niepełnosprawnym członkiem. Tak samo odmiennego wsparcia mogą potrzebować rodzice wychowujący niepełnosprawne dzieci, zaś innych niepełnosprawni rodzice wychowujący dzieci zdrowe.

W sensie prawnym, zgodnie z definicją określoną w ustawie z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (t. j. Dz. U.

z 2011 r. Nr 127, poz. 721 z późn. zm.), osobą niepełnosprawną jest osoba, której niepełnosprawność została potwierdzona orzeczeniem o zakwalifikowaniu przez organy orzekające do jednego z trzech stopni niepełnosprawności, o całkowitej lub częściowej niezdolności do pracy na podstawie odrębnych przepisów albo o niepełnosprawności, wydanym przed ukończeniem 16 roku życia.

Orzeczenia o niepełnosprawności i stopniu niepełnosprawności w przypadku mieszkańców powiatu oleckiego wydaje Powiatowy Zespół Ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Elku.

Tabela 15. Liczba orzeczeń wydanych przez Powiatowy Zespół Ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Elku – powiat olecki, lata 2013-2015

Wyszczególnienie	2013	2014	2015
Wydane orzeczenia z określeniem stopnia niepełnosprawności (osoby po 16 r. ż.)	468	440	515
w tym wydane orzeczenia o zaliczeniu do osób niepełnosprawnych po raz pierwszy (osoby po 16 r. ż.)	262	214	204
Wydane orzeczenia o zaliczeniu dzieci do 16 r. ż. do osób niepełnosprawnych	75	91	71

Źródło: PZON w Elku

Powyższa tabela przedstawia liczbę orzeczeń wydawanych do celów pozarentowych (orzeczenia o niepełnosprawności lub stopniu niepełnosprawności). Należy mieć na uwadze to, że osobami niepełnosprawnymi są również osoby posiadające orzeczenia równoważne, np. orzeczenia lekarza orzecznika ZUS o niezdolności do pracy. Zdarza się także, że osoby posiadające ograniczoną sprawność organizmu z różnych powodów nie mają ważnych orzeczeń potwierdzających ich niepełnosprawność.

Do najważniejszych problemów związanych z niepełnosprawnością w powiecie oleckim można zaliczyć:

- 1) bariery w zakresie aktywności zawodowej, które wynikają ze zbyt małej liczby ofert pracy skierowanych do osób niepełnosprawnych,
- 2) bariery architektoniczne i komunikacyjne utrudniające aktywność społeczno-zawodową,
- 3) utrudniony dostęp do usług rehabilitacyjnych,
- 4) bariery w zakresie dostępu do rehabilitacji społecznej (w formie dofinansowań) spowodowane ograniczoną wysokością środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych.

Wśród osób niepełnosprawnych są osoby zarejestrowane jako bezrobotne. Odsetek takich osób jest niewielki (w 2015 r. ok. 3,5% ogółu zarejestrowanych bezrobotnych) i nieznacznie zmalał w porównaniu do roku 2014 (3,9%).

Tabela Nr 16. Liczba bezrobotnych niepełnosprawnych w powiecie oleckim w latach 2013-2015 w poszczególnych gminach powiatu

		Miasto i Gmina Olecko			Gmina Kowale Oleckie			Gmina Świątajno			Gmina Wieliczki		
		2013	2014	2015	2013	2014	2015	2013	2014	2015	2013	2014	2015
Niepełnosprawni bezrobotni	O	72	58	51	23	21	18	20	22	10	9	11	8
	K	42	31	23	14	12	9	7	8	7	4	4	1

O- ogółem

K-kobiety

Źródło: PUP w Olecku

Tabela nr 17. Liczba bezrobotnych niepełnosprawnych ogółem w latach 2013-2015 w powiecie oleckim w porównaniu do ogólnej liczby bezrobotnych

		2013	2014	2015
Niepełnosprawni bezrobotni	O	124	112	87
	K	67	55	40
Bezrobotni ogółem	O	3271	2871	2501
	K	1699	1468	1283

O- ogółem

K-kobiety

Źródło: PUP w Olecku

Rehabilitacją zawodową osób niepełnosprawnych zajmuje się Powiatowy Urząd Pracy w Olecku. W latach 2013-2015 udzielono w tym zakresie następujących form wsparcia:

1) w 2013 r. aktywizacją zostało objętych **37 osób niepełnosprawnych**, z tego:

- 5 osób skorzystało ze szkoleń,
- 16 osób podjęło staż,
- 1 osoba została zatrudniona w ramach prac interwencyjnych,
- 8 osób zostało zatrudnionych w ramach robót publicznych,
- 4 osoby otrzymały dofinansowania na podjęcie działalności gospodarczej,
- 3 osoby zostały zatrudnione w ramach refundacji kosztów doposażenia lub wyposażenia stanowisk pracy,

- ogółem wydatkowano kwotę **308 656,00** złotych;

2) w 2014 r. aktywizacją objęto **43 osoby niepełnosprawne**, z tego:

- 7 osób skorzystało ze szkoleń,
- 17 osób podjęło staż,
- 1 osoba została zatrudniona w ramach prac interwencyjnych,
- 9 osób zostało zatrudnionych w ramach robót publicznych,
- 1 osobie doposażono stanowisko pracy,
- 2 osobom dofinansowano wynagrodzenia,
- 6 osób otrzymało dofinansowania na podjęcie działalności gospodarczej,

- kwota wydatkowana: **222 536,00**;

3) w 2015 aktywizacją zawodową objęto **52 osoby niepełnosprawne**, z tego:

- 20 osób podjęło staż,
- 5 osób zatrudniono w ramach prac interwencyjnych,
- 10 osób zostało zatrudnionych w ramach robót publicznych,
- 1 osoba otrzymała dofinansowanie na podjęcie działalności gospodarczej,
- 1 osoba została zatrudniona w ramach refundacji kosztów doposażenia lub wyposażenia stanowisk pracy,
- 2 osoby zostały zatrudnione w ramach dofinansowania wynagrodzenia,
- 2 osoby zostały zatrudnione w ramach bonu zatrudnieniowego,
- 5 osób zostało skierowanych na szkolenie,
- 6 osób skierowano na prace społecznie-użyteczne w ramach PAI

- wydatkowana kwota wyniosła **296 582,00** złotych.

Środki przeznaczone na realizację ww. zadań pochodziły z Funduszu Pracy, Europejskiego Funduszu Społecznego oraz z Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych. Osoby te korzystały w PUP również z poradnictwa zawodowego, a także opracowano dla nich indywidualne plany działania.

Ponadto ze środków PFRON w 2013 r. w Starostwie Powiatowym w Olecku przyznano 1 refundację zwrotu kosztów wyposażenia stanowiska pracy osoby niepełnosprawnej w wysokości 7255,77 zł, natomiast w 2014 r. 2 osoby otrzymały środki finansowe na rozpoczęcie działalności gospodarczej w łącznej wysokości 40 000,00 zł.

Pomimo tego, że niepełnosprawni mają niewielki udział w strukturze bezrobocia w powiecie, niedobór pracy dla tej kategorii bezrobotnych jest szczególnie istotny. Ma bowiem wpływ nie tylko na ich sytuację ekonomiczną, ale również społeczną. Dużym problemem

związanym z sytuacją zawodową jest niechęć pracodawców do tworzenia miejsc pracy dla niepełnosprawnych oraz brak podmiotów dających szanse zatrudnienia tych osób, np. spółdzielni socjalnych czy zakładów pracy chronionej. Dlatego bardzo duży nacisk należy położyć na rozwój aktywności zawodowej niepełnosprawnych, a także stworzenie miejsc pracy dostosowanych do ich możliwości.

Niepełnosprawność powoduje różnego rodzaju ograniczenia i bariery. Osoby niepełnosprawne wymagają w szczególności pomocy w likwidacji barier funkcjonalnych, w tym architektonicznych, technicznych i w komunikowaniu się, co umożliwi im lub w znacznym stopniu ułatwi wykonywanie podstawowych, codziennych czynności lub kontaktów z otoczeniem. Równie ważna jest rehabilitacja, czy to w formie uczestnictwa w turnusach rehabilitacyjnych, czy w warunkach domowych przy użyciu sprzętu rehabilitacyjnego. Możliwość realizacji tych zadań wynika z ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych, a także rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 25 czerwca 2002 r. w sprawie określenia rodzajów zadań powiatów, które mogą być finansowane ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, jak również programów takich jak np. obecnie „Aktywny samorząd”. Są one realizowane przez powiat z wykorzystaniem środków PFRON.

Zadania z zakresu rehabilitacji społecznej realizuje Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Olecku i Starostwo Powiatowe w Olecku. Poniższa tabela przedstawia liczbę dofinansowań udzielonych w PCPR w podziale na poszczególne gminy powiatu:

Tabela 18. Wydatkowanie środków PFRON na rehabilitację społeczną w PCPR w Olecku w podziale na gminy w latach 2013-2015

Lp.	Nazwa zadania	Miasto i Gmina Olecko				Gmina Wieliczki				Gmina Kowale Oleckie				Gmina Świętajno			
		2013	2014	2015	Liczba wniosków rozpatrzonych pozytywnie/kwota dofinansowania w zł	2013	2014	2015	Liczba wniosków rozpatrzonych pozytywnie/kwota dofinansowania	2013	2014	2015	Liczba wniosków rozpatrzonych pozytywnie/kwota dofinansowania	2013	2014	2015	Liczba wniosków rozpatrzonych pozytywnie/kwota dofinansowania
1.	Dofinansowanie zaopatrzenia w przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze	121 82 768,61	109 103 779,17	106 86 667,31	16 10 315,81	22 11 651,98	15 10 579,57	19 12 211,06	6 5595,85	22 11 651,98	15 10 579,57	19 12 211,06	6 8474,80	6 8474,80	12 7194,20	6 8144,20	6 8144,20
2.	Dofinansowanie likwidacji barier architektonicznych	7 20 370	9 54 750	8 35 905	-	1 3500	-	3 10 000	-	1 3500	-	3 10 000	-	-	-	1 4000	1 4000
3.	Dofinansowanie likwidacji barier w komunikowaniu się	12 11 200	-	6 9298	2 1600	1 800	-	4 4148,50	-	1 800	-	4 4148,50	1 144,40	1 144,40	3 2291,19	1 1112,57	1 1112,57
4.	Dofinansowanie likwidacji barier technicznych	14 9025,60	2 6080	7 17 530	1 500	1 500	-	-	-	1 500	-	-	2 1130	2 1130	-	-	-
5.	Dofinansowanie zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny	6 20 763,60	4 2932,40	2 2004,40	1 1800	-	1 1698	1 2444	-	-	-	-	-	-	-	-	-
6.	Dofinansowanie uczestnictwa w turnusach rehabilitacyjnych	14 20 809	23 30 080	20 34 049	2 3320	2 1919	3 4052	7 11 761	1 1134	2 1919	3 4052	7 11 761	2 3343	2 3343	2 2752	1 1890	1 1890
Ogółem:		174 164 936,81	147 197 621,57	149 185 453,71	22 17 535,81	27 18 370,98	18 14 631,57	34 40 564,56	7 6729,85	27 18 370,98	18 14 631,57	34 40 564,56	11 13 092,20	11 13 092,20	17 12237,39	9 15 146,77	9 15 146,77

Źródło: PCPR w Olecku

W ramach rehabilitacji społecznej w Starostwie Powiatowym realizowane jest także zadanie: dofinansowanie sportu, kultury, rekreacji i turystyki (ze środków PFRON).

Tabela 19. Dofinansowanie sportu, kultury, rekreacji i turystyki ze środków PFRON w latach 2013-2015

Dofinansowanie sportu, kultury, rekreacji i turystyki	2013	2014	2015
Liczba dofinansowań	3	3	3
Kwota dofinansowań	10 000,00 zł	10 000,00 zł	10 000,00 zł

Źródło: Starostwo Powiatowe w Olecku

Od 2012 r. powiat olecki realizuje pilotażowy program „Aktywny samorząd”, również dofinansowany ze środków PFRON. Zgodnie z jego zasadami osoby niepełnosprawne mogą ubiegać się o dofinansowania w ramach dwóch Modułów: Moduł I – likwidacja barier utrudniających aktywizację społeczną i zawodową, Moduł II – pomoc w uzyskaniu wykształcenia na poziomie wyższym. Z uwagi na stosowane w nim kryteria, nie wszystkie osoby mogą je otrzymać.

Poniższa tabela przedstawia dane o korzystaniu niepełnosprawnych mieszkańców powiatu oleckiego z dofinansowań w ramach ww. programu w latach 2013-2015:

Tabela 20. Dofinansowania przyznane w ramach programu „Aktywny samorząd” w latach 2013-2015

Rok realizacji	Liczba wniosków rozpatrzonych pozytywnie	Kwota dofinansowań ogółem
2013	21	48 672,00 zł
2014	15	38 719,00 zł
2015	14	33 665,14 zł
Ogółem	50	121 056,14 zł

Źródło: PCPR w Olecku

W powiecie realizowane są programy profilaktyczne w obszarze wspierania osób niepełnosprawnych i ochrony zdrowia.

Tabela 21. Liczba programów profilaktycznych realizowanych w latach 2013-2015

	2013 rok	2014 rok	2015 rok
Liczba realizowanych programów profilaktycznych	3	3	3
Liczba osób objętych programami	12 006	13 775	9884

Źródło: Starostwo Powiatowe w Olecku

Z uwagi na znaczny niedobór środków PFRON nie wszystkie potrzeby zgłaszane przez osoby niepełnosprawne są zaspokajane.

Tabela 22. Liczba wniosków rozpatrzonych negatywnie w zakresie rehabilitacji społecznej osób niepełnosprawnych w latach 2013-2015

Nazwa zadania	Miasto i Gmina Olecko			Gmina Wieliczki			Gmina Kowale Oleckie			Gmina Świątajno		
	2013	2014	2015	2013	2014	2015	2013	2014	2015	2013	2014	2015
Dofinansowanie zaopatrzenia w przedm. ort. i śr. pomocnicze	27	19	49	5	1	2	3	2	8	4	2	7
Dofinansowanie likwidacji barier architekt.	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Dofinansowanie likwidacji barier w komunik. się	3	19	2	-	2	-	-	1	-	1	1	2
Dofinansowanie likwidacji barier techn.	-	2	1	-	-	1	-	-	1	-	-	-
Dofinansowanie zaopatrzenia w sprzęt rehab.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
Dofinansowanie uczestnictwa w turnusach rehabilit.	48	30	31	-	1	1	13	4	10	6	3	2
OGÓŁEM:	79	70	83	5	4	4	16	7	19	12	6	11

Źródło: PCPR w Olecku

Problemem w powiecie ciągle pozostają również bariery architektoniczne w budynkach użyteczności publicznej oraz zbyt mała aktywność wolontariatu działającego na rzecz osób niepełnosprawnych i starszych.

Jak wynika z prowadzonych badań społecznych, jakość życia osób niepełnosprawnych w znacznym stopniu związana jest z jakością funkcjonowania społeczności lokalnych. Poprawa efektywności pomocy kierowanej do tej grupy osób to jedno z wielu ważnych zadań samorządu. Podobnie jak i w innych obszarach zakres tego wsparcia zależy w dużym stopniu od możliwości prawnych powiatu, a także wsparcia finansowego.

Istotnym założeniem polityki społecznej powinno być dążenie do kompleksowego działania, którego podstawowym celem jest przygotowanie osób zagrożonych wykluczeniem, a takimi osobami są niepełnosprawni, do aktywnego życia w społeczeństwie.

Działania zaplanowane w niniejszej Strategii w obszarze wsparcia osób niepełnoprawnych uzupełniają ustawowe formy pomocy wynikające z obowiązujących przepisów oraz programów działań na rzecz osób niepełnosprawnych.

W tym miejscu należy zwrócić uwagę na jeszcze jeden problem, który stwarza duże ryzyko wykluczenia społecznego, a mianowicie zaburzenia psychiczne. Osoby z takimi zaburzeniami wymagają również szczególnego wsparcia, zwłaszcza jeśli pozbawione są pomocy ze strony najbliższych. Wsparcie należy także zapewnić ich opiekunom, którym zazwyczaj trudno jest samodzielnie radzić sobie z tego typu problemami. W 2015 r. w Miejscowości Markowskie rozpoczął działalność prywatny Dom Pomocy Społecznej „Jawor” przeznaczony dla osób przewlekłe psychicznie chorych. Placówka posiada 16 miejsc statutowych. Całodobową opiekę w przypadku niemożności zapewnienia niezbędnej pomocy w formie usług opiekuńczych osobom przewlekłe psychicznie chorym w starszym wieku (19 miejsc statutowych) zapewnia również DPS „Jaśki” prowadzony na zlecenie powiatu oleckiego przez Stowarzyszenie Pomocy Społecznej i Ochrony Zdrowia im. św. Łukasza w Olecku Kolonia.

1.7.5. Problemy osób starszych

Nowe problemy o charakterze społeczno-gospodarczym stwarza postępujący proces starzenia się ludzi. Długość życia się wydłuża, w związku z czym rośnie udział w populacji osób starszych. Prognozuje się, że w Polsce w 2020 r. osoby po 60. roku życia będą stanowić prawie 25% ludności. Będzie to miało wpływ na wszystkie dziedziny życia. Pomijając aspekt ekonomiczny i medyczny, w najbliższych latach zwiększą się koszty ochrony zdrowia, pomocy środowiskowej oraz kosztów opieki instytucjonalnej. Wzrośnie zapotrzebowanie na miejsca w placówkach opiekuńczo-wychowawczych, tj. w zakładach opiekuńczo-leczniczych i pielęgnacyjno-opiekuńczych, domach pomocy społecznej. Przemiany społeczne spowodują konieczność poszerzenia oferty w zakresie domów dla osób starszych. Z uwagi na wzrost zamożności społeczeństwa zwiększą się zapewne wymagania wobec standardu zamieszkiwania w dps (na podstawie Raportu na temat sytuacji osób starszych w Polsce, Instytut Pracy i Spraw Socjalnych, Warszawa, 2012).

Proces starzejącego się społeczeństwa zauważa się również w powiecie oleckim.

Osoby starsze nie tylko narażone są na pogorszenie stanu zdrowia i niepełnosprawność. W tej grupie można zaobserwować stopniowe wycofywanie się z życia społecznego, co zazwyczaj wiąże się z zakończeniem aktywności zawodowej. Seniorzy często nie potrafią się odnaleźć w dzisiejszym świecie, w którym rozwój i postęp technologii jest ogromny.

To powoduje, że czują się osamotnieni i niepotrzebni. Pozostaje to z kolei w ścisłym związku z ich samopoczuciem fizycznym. Jak wynika z różnych badań, warunkiem spokojnego starzenia się są właściwe stosunki z rodziną i otoczeniem, poczucie satysfakcji z życia, godne warunki bytowe i aktywność społeczna. Wiek często jednak bywa przyczyną dyskryminacji na różnych płaszczyznach życia społecznego.

Pomimo ogólnego wzrostu zamożności obywateli problemem osób starszych jest też ciągle zagrożenie ubóstwem. W wielu przypadkach świadczenia emerytalne nie odpowiadają ich realnym potrzebom, zwłaszcza, że pojawiają się wydatki związane z pogarszającym się stanem zdrowia i niepełnosprawnością. W jeszcze trudniejszej sytuacji znajdują się osoby, które nie mają zabezpieczenia społecznego w postaci świadczeń z ZUS czy KRUS.

Inny problem związany ze starością to niesamodzielność. Z powodu wieku, chorób czy niepełnosprawności seniorom z czasem co raz trudniej samodzielnie funkcjonować w codziennym życiu. Dotyczy to przede wszystkim ludzi mieszkających samotnie. W takim przypadku, kiedy nie można zapewnić niezbędnej pomocy w formie usług w miejscu zamieszkania, przysługuje prawo do umieszczenia w domu pomocy społecznej.

Powiat olecki prowadzi Dom Pomocy Społecznej „Zacisze” w Kowalach Oleckich dla osób w podeszłym wieku obojga płci. Placówka posiada warunki umożliwiające świadczenie usług na poziomie obowiązującego standardu (zezwoleń Wojewody Warmińsko-Mazurskiego z dnia 16 lutego 2007 r. na prowadzenie placówki na czas nieokreślony). Statutowa liczba mieszkańców wynosi 35.

Na zlecenie powiatu prowadzony jest również przez Stowarzyszenie Pomocy Społecznej i Ochrony Zdrowia im. św. Łukasza w Olecku Kolonia Dom Pomocy Społecznej „Jaśki” dla 19 osób przewlekłe psychicznie chorych w starszym wieku.

Osoby, których z powodu braku miejsc w ww. Domach nie można na bieżąco umieścić w placówkach, wpisywane są na listę osób oczekujących na umieszczenie.

Tabela 23. Liczba osób umieszczonych w DPS w latach 2013-2015

<i>Nazwa placówki</i>	<i>Liczba osób umieszczonych</i>		
	<i>2013 rok</i>	<i>2014 rok</i>	<i>2015 rok</i>
Dom Pomocy Społecznej „Zacisze” w Kowalach Oleckich	10	9	4
Dom Pomocy Społecznej „Jaśki” w Olecku Kolonia	1	4	3

Źródło: PCPR w Olecku

Tabela 24. Liczba osób oczekujących na umieszczenie w DPS w powiecie oleckim wg stanu na 31 grudnia danego roku

Nazwa placówki	Liczba osób oczekujących na umieszczenie		
	2013 rok	2014 rok	2015 rok
Dom Pomocy Społecznej „Zacisze” w Kowalach Oleckich	1	4	8
Dom Pomocy Społecznej „Jaśki” w Olecku Kolonia	13	13	18

Źródło: PCPR w Olecku

Z analizy tabeli 24 wynika, że liczba osób oczekujących na umieszczenie w domach pomocy społecznej rośnie, co oznacza wzrost zapotrzebowania na tego typu usługi.

W 2011 r. w Olecku rozpoczął działalność Klub Seniora „Wrzos” prowadzony przez Stowarzyszenie Pomocy Społecznej i Ochrony Zdrowia im. św. Łukasza. Celem działania Klubu jest integracja i aktywizacja środowiska seniorów, emerytów i rencistów, zagospodarowanie wolnego czasu poprzez organizację różnych zajęć integracyjnych, np. gier planszowych, zajęć rękodzieła, spotkań dyskusyjnych o różnej tematyce, zajęć teatralnych, muzycznych, tanecznych i innych.

Obecna infrastruktura powiatu pozwala zabezpieczyć potrzeby seniorów na zadowalającym poziomie. Mając jednak na uwadze rosnącą liczbę osób starszych i specyfikę ich problemów, konieczne jest ulepszenie systemu wsparcia i realizacja dodatkowych rozwiązań, które pozwolą im godnie funkcjonować w ostatnich latach życia i ograniczą ryzyko wykluczenia społecznego. Niezbędne będą również działania na rzecz utrzymania obowiązujących standardów w funkcjonujących domach pomocy społecznej.

1.7.6. Uzależnienia

Uzależnienie jest problemem, który utrudnia prawidłowe funkcjonowanie fizyczne, psychiczne i społeczne nie tylko w przypadku osoby uzależnionej, ale również osób pozostających w jej bezpośrednim otoczeniu. W konsekwencji może doprowadzić i często doprowadza do wykluczenia społecznego. Szczególnie niebezpieczne bywa uzależnienie od alkoholu i narkotyków. Nadużywanie tych substancji dezorganizuje życie rodzinne, porządek i bezpieczeństwo publiczne. Pozostaje w dużym związku z występowaniem zjawiska przemocy domowej, ponieważ wiele tego typu przestępstw jest popełniana pod wpływem substancji psychoaktywnych. Wiąże się też z utratą pracy, a w konsekwencji z ubóstwem. Ponadto negatywnie wpływa na funkcjonowanie rodziny i sprzyja powstaniu lub pogłębianiu

niewydolności wychowawczej. Liczne przypadki odbioru małoletnich dzieci z domów rodzinnych wynikają właśnie z powodu uzależnienia rodziców od alkoholu. Co raz częściej zdarzają się również przypadki uzależnienia od komputera, telewizji i gier, zwłaszcza wśród młodszej części społeczeństwa.

W związku z realizacją w 2015 r. przez PCPR w Olecku w ramach Programu Osłonowego „Wspieranie jednostek samorządu terytorialnego w tworzeniu systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie” projektu pn. „Rozwój profilaktyki w zakresie przeciwdziałania przemocy rodzinie na terenie powiatu oleckiego” przeprowadzona została diagnoza zachowań i postaw młodzieży w ujęciu profilaktyki zintegrowanej dla klas I w dwóch szkołach ponadgimnazjalnych prowadzonych przez powiat, uwzględniająca m.in. używanie przez młodzież substancji psychoaktywnych takich jak papierosy, alkohol, narkotyki i „dopalacze”. Z przygotowanych raportów wynika, że znaczna część uczniów pali papierosy i spożywa alkohol, a także korzysta z narkotyków i dopalaczy. Np. w jednej ze szkół prawie co druga uczennica i co trzeci uczeń zgłosili częste korzystanie z nikotyny, 3/4 badanych dziewcząt i 45% chłopców zgłosiło picie alkoholu w ciągu ostatniego miesiąca, prawie połowa uczennic i 1/3 chłopców zgłosiła korzystanie z narkotyków w ostatnim półroczu, natomiast używanie „dopalaczy” w ostatnim roku zgłosiło 13% badanych uczennic oraz 15% ich kolegów. Z uwagi na to, że część uczniów była nieobecna w szkołach w dniu badania, przedstawione wyniki być może nie odzwierciedlają w pełni stanu rzeczywistego, jednak i tak są niepokojące.

W walce z nałogami duże znaczenie ma edukacja i profilaktyka, szczególnie wśród dzieci i młodzieży. Ważnym zadaniem powiatu jest zwalczanie zjawisk patologicznych poprzez ich rozpoznawanie i szybkie eliminowanie w środowisku szkolnym, pozaszkolnym i rodzinnym. Podejmowane działania powinny być wielokierunkowe, nastawione na ograniczenie dostępu młodzieży do różnego rodzaju używek. Są one zgodne z celem strategicznym w obszarze edukacji określonym w „Strategii Rozwoju Powiatu Oleckiego na lata 2016-2025”.

1.8. Wnioski

Rozwiązywanie problemów społecznych jest działaniem trudnym i długofalowym. W powiecie oleckim występują problemy społeczne jak w każdej innej jednostce samorządu terytorialnego. Prowadzona od wielu lat polityka społeczna z lepszym lub gorszym skutkiem stara się stworzyć mieszkańcom warunki godnego życia. Mocną stroną naszego powiatu są stosunkowo dobrze rozwinięte zasoby instytucjonalne w obszarze pomocy społecznej, dzięki czemu poziom świadczonych usług jest dość wysoki. Ciągłe jednak istnieje potrzeba kontynuowania tych działań, rozwoju infrastruktury socjalnej i szukania nowych rozwiązań, które usprawniłyby system wsparcia. Szczególnie ważne powinno być podejmowanie działań profilaktycznych i edukacyjnych, które mają bardzo duże znaczenie w ograniczeniu wystąpienia negatywnych zjawisk społecznych, zwłaszcza w środowiskach bardziej zagrożonych demoralizacją i patologią. Nie można również zapominać o tym, że ryzyko wykluczenia społecznego może dotyczyć każdego człowieka. Zmiana sytuacji czy to zawodowej, czy zdrowotnej lub finansowej powstaje często nagle i nie każdy jest przygotowany na to, aby samodzielnie poradzić sobie z zaistniałym problemem.

Z drugiej strony należy zwrócić uwagę na ograniczone możliwości w prowadzeniu skutecznej polityki społecznej, zwłaszcza prawne. Rozwiązanie niektórych problemów wymagałoby bowiem wprowadzenia istotnych zmian w krajowym systemie pomocy społecznej. Wspomnieć tu można np. o długotrwałym korzystaniu z pomocy społecznej, zwłaszcza w postaci świadczeń pieniężnych, przez osoby i rodziny, które niechętnie korzystają z proponowanych form przezwyciężenia ich trudnej sytuacji życiowej (uzależnienie od pomocy społecznej). Powoduje to uzasadniony protest osób, które we własnym zakresie zdobywają środki utrzymania, a poziom ich życia często nie odbiega od poziomu życia świadczeniobiorców. Istotną barierą może być również brak lub niedostateczny udział środków pieniężnych. Realizacja większości działań wymaga zasobów finansowych. Nie można też pominąć możliwości wystąpienia barier społecznych, które znacznie utrudniają realizację polityki społecznej. Wiele zależy od zaangażowania samych mieszkańców powiatu i ich woli poprawy swojej sytuacji życiowej. Konieczna jest także solidarność lokalna, która stanowi jeden z niezbędnych warunków do wprowadzenia zmian polegających na wsparciu niektórych grup społecznych, które często w świadomości innych nie zawsze zasługują na pomoc.

1.9. Analiza strategiczna SWOT problemów społecznych w powiecie oleckim

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> - dobrze rozwinięta sieć zróżnicowanych form wsparcia dzieci, młodzieży, osób dorosłych, niepełnosprawnych, - dobrze rozwinięta infrastruktura usług pomocy społecznej, - dobra organizacja systemu pieczy zastępczej, - zaangażowanie osób pracujących w obszarze pomocy dziecku i rodzinie, - funkcjonowanie Terenów Aktywności Gospodarczej i Warmińsko-Mazurskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej na terenie Miasta Olecko, - duża aktywność mieszkańców w zakresie przedsiębiorczości, - aktywizacja zawodowa świadczeniobiorców pomocy społecznej (również przy wykorzystaniu Europejskiego Funduszu Społecznego i Funduszu Pracy), - aktywna działalność organizacji pozarządowych działających na terenie powiatu na rzecz poprawy warunków życia i aktywizacji mieszkańców, - realizacja programów na rzecz poprawy warunków życia osób potrzebujących pomocy, - gotowość do współpracy międzyinstytucjonalnej, w tym tworzenia partnerstw 	<ul style="list-style-type: none"> - wysokie bezrobocie, sezonowość rynku pracy i zjawisko dziedziczenia bezrobocia, - niedostosowanie wykształcenia i kwalifikacji mieszkańców powiatu do potrzeb lokalnego rynku pracy, - migracja osób młodych i wykształconych, - niewystarczające środki finansowe na działania wspierające aktywizację zawodową bezrobotnych, w tym osób niepełnosprawnych, - brak dużych zakładów pracy, spółdzielni socjalnych oraz zakładów pracy chronionej, - brak systemu wsparcia przedsiębiorców tworzących miejsca pracy dla osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, - niewystarczające środki PFRON, - brak rozwiniętej infrastruktury socjalnej (mieszkania o charakterze wspieranym, w tym mieszkania chronione), - niedostateczne dofinansowanie realizowanych zadań, - wzrost patologii społecznych, - bezradność i bierność rodzin w rozwiązywaniu własnych problemów, - długotrwałe uzależnienie rodzin od pomocy społecznej, - niewydolność wychowawcza rodzin, - niski poziom życia osób starszych, - brak miejsc w placówkach opieki długoterminowej, - ograniczony dostęp do usług rehabilitacyjnych, - bariery architektoniczne w budynkach użyteczności publicznej, - zbyt małe wsparcie przez samorządy organizacji pozarządowych działających w sferze pomocy społecznej, - złożone procedury prawne w systemie pomocy społecznej i rynku pracy

SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> - możliwość pozyskiwania środków zewnętrznych i gotowość do współpracy transgranicznej, - duże możliwości wykorzystania przez inwestorów zasobów ludności w wieku produkcyjnym, - rozwój gospodarczy i związana z tym poprawa sytuacji materialnej osób i rodzin, - rosnąca liczba instrumentów finansowych wspierających tworzenie miejsc pracy długotrwale bezrobotnym świadczeniobiorcom pomocy społecznej, - rozwój działalności w strefie TAG i położonych przy nich gruntach należących do Warmińsko-Mazurskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej na terenie Gminy Olecko, - rozwój i tworzenie nowej infrastruktury usług pomocy społecznej, - realizacja programów aktywizujących społeczeństwo lokalne, w tym programów edukacyjnych i profilaktycznych, - rozwijająca się oferta nowych form wsparcia lokalnego społeczeństwa, w tym osób starszych i niepełnosprawnych, - współpraca jednostek samorządowych z organizacjami pozarządowymi, - edukacja społeczeństwa w kierunku pozytywnego kształtowania świadomości i poczucia wartości, - rosnąca świadomość społeczeństwa nt. różnych barier i problemów społecznych, - rozwój społecznych grup wsparcia. 	<ul style="list-style-type: none"> - dziedziczenie ubóstwa i bezradności w rozwiązywaniu problemów, - wysokie bezrobocie, szczególnie długotrwałe, powodujące zagrożenie ubóstwem, - rosnąca liczba osób korzystających z pomocy społecznej z powodu niezaradności życiowej, w tym z powodu braku pracy, - brak możliwości lub duże utrudnienia w dojeżdżaniu do pracy, w szczególności z terenów wiejskich, - niski poziom wynagrodzeń, - małe zainteresowanie pracodawców zatrudnianiem osób niepełnosprawnych, - starzejące się społeczeństwo i migracja młodych ludzi, - niewystarczające środki finansowe na realizację zadań pomocy społecznej, ochrony zdrowia oraz rehabilitacji społecznej i zawodowej osób niepełnosprawnych, - negatywne wzorce zachowań społecznych, - osłabienie więzi rodzinnych.

1.10. Prognoza zmian w zakresie objętym Strategią

Sprawny system pomocy społecznej jest ważny dla całego społeczeństwa powiatu, nie tylko dla osób zagrożonych wykluczeniem. Pozwoli ograniczyć występowanie problemów społecznych tam, gdzie to możliwe, lub zapobiec ich wzrostowi i negatywnym konsekwencjom. Każdy mieszkaniec, niezależnie od swojego statusu społecznego, powinien mieć zapewnione warunki do godnego życia i prawo uzyskania skutecznej pomocy w rozwiązaniu trudnych sytuacji.

Celem działań zaplanowanych w niniejszej Strategii jest stworzenie takiego systemu wsparcia, który będzie przeciwdziałał wykluczeniu społecznemu osób i rodzin mieszkających

na terenie powiatu oleckiego i ograniczał jego skutki. Działania te obejmują następujące obszary: wsparcie dziecka i rodziny, wspieranie osób niepełnosprawnych i osób starszych, przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu z powodu bezrobocia, przeciwdziałanie przemocy w rodzinie, sytuacjom kryzysowym i uzależnieniom. Zaplanowane zostały również działania na rzecz promowania właściwych postaw społecznych i rozwoju działań profilaktycznych oraz zwiększenia skuteczności zadań realizowanych w ramach powiatowej polityki społecznej, w szczególności poprzez rozwój kompetencji kadry i wolontariuszy w obszarze rozwiązywania problemów społecznych, a także współpracy międzyinstytucjonalnej.

2. Cele Strategii, kierunki działań i wskaźniki ich realizacji

Na podstawie diagnozy sytuacji społecznej w powiecie oleckim, opisanej w rozdziale 1, określony został cel główny, cele strategiczne i kierunki niezbędnych działań.

2.1. Cel główny

Celem głównym Strategii jest stworzenie skutecznego systemu wsparcia przeciwdziałającego i ograniczającego skutki wykluczenia społecznego mieszkańców powiatu oleckiego.

2.2. Cele strategiczne

Za cele strategiczne przyjęto:

Cel nr 1: Rozwój systemu wsparcia dziecka i rodziny

Cel nr 2. Poprawa jakości życia osób niepełnosprawnych oraz osób starszych

Cel nr 3. Zwiększenie skuteczności przeciwdziałania przemocy w rodzinie, sytuacjom kryzysowym i uzależnieniom

Cel nr 4. Wspieranie osób bezrobotnych zagrożonych wykluczeniem społecznym

Cel nr 5. Rozwój działań profilaktycznych i promujących właściwe postawy społeczne

Cel nr 6. Zwiększenie skuteczności działań w ramach powiatowej polityki społecznej

2.3. Kierunki działań i wskaźniki ich realizacji

Poniżej przedstawione zostaną zaplanowane kierunki działań w odniesieniu do każdego z celów strategicznych wraz ze wskazaniem jednostek odpowiedzialnych za ich realizację, terminów realizacji i przyjętych wskaźników

Cel nr 1: Rozwój systemu wsparcia dziecka i rodziny				
L.p.	Kierunki działań	Jednostki odpowiedzialne za realizację	Termin realizacji działań	Wskaźniki realizacji działań
1.	Zapewnienie wsparcia rodzinom doświadczającym trudności w wypełnianiu podstawowych funkcji oraz zagrożonym umieszczeniem dzieci w pieczy zastępczej poprzez szkolenia, spotkania, warsztaty, działania edukacyjne i profilaktyczne, a także poradnictwo specjalistyczne, diagnozę specjalistyczną i wczesne wspomaganie dzieci oraz inne formy wsparcia wynikające z rozpoznanych potrzeb	Jednostki organizacyjne powiatu: Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Olecku (PCPR), Powiatowe Centrum Wspierania Edukacji/ Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Olecku (PCWE/PP-P), szkoły ponadgimnazjalne, Ośrodek Szkolno-Wychowawczy dla Dzieci Głuchych w Olecku, organizacje społeczne i pozarządowe	2016-2025	<ul style="list-style-type: none"> - liczba osób objętych wsparciem, - liczba szkoleń, - liczba spotkań, - liczba warsztatów, - liczba działań edukacyjnych i profilaktycznych, - liczba uczestników
2.	Wprowadzanie nowych form i metod pracy z rodziną, dzieckiem	PCPR, PCWE/PP-P, organizacje społeczne i pozarządowe	2016-2025	<ul style="list-style-type: none"> - liczba programów, - liczba osób objętych programami
3.	Rozwój sieci placówek wsparcia dziennego w formie opiekuńczej, specjalistycznej lub pracy podwórkowej (koła zainteresowań, kluby, świetlice środowiskowe i socjoterapeutyczne)	Samorząd powiatowy, PCPR, Domy im. Janusza Korczaka w Olecku,	2016-2025	- liczba placówek wsparcia dziennego

		PCWE/PP-P, organizacje społeczne i pozarządowe		
4.	Wspieranie powstawania i funkcjonowania rodzin zastępczych, rodzinnych domów dziecka oraz rodzin pomocowych na terenie powiatu poprzez propagowanie idei rodzicielstwa zastępczego oraz pozyskiwanie i szkolenie kandydatów do pełnienia ww. funkcji	PCPR, Organizator Rodzinnej Pieczy Zastępczej, Ośrodek Adopcyjny – filia w Elku	2016-2025	- liczba przeprowadzonych kampanii, - liczba przeszkolonych kandydatów na rodziny zastępcze
5.	Zapewnienie dzieciom opieki i wychowania w rodzinach zastępczych i placówkach opiekuńczo-wychowawczych w przypadkach, gdy nie mogą wychowywać się w rodzinie biologicznej	PCPR, Domy im. Janusza Korczaka w Olecku	2016-2025	- liczba dzieci umieszczonych w rodzinnej i instytucjonalnej pieczy zastępczej
6.	Utrzymanie standardów w placówkach opiekuńczo-wychowawczych funkcjonujących na terenie powiatu	Samorząd powiatowy, Domy im. Janusza Korczaka w Olecku	2016-2025	- liczba podjętych działań, - wysokość środków finansowych i źródła finansowania
7.	Opracowanie i realizacja programów na potrzeby wychowanków placówek opiekuńczo-wychowawczych m.in. z zakresu profilaktyki selektywnej i wskazującej	Domy im. Janusza Korczaka w Olecku	2016-2025	-liczba programów, - liczba wychowanków objętych programami
8.	Organizowanie wsparcia dla funkcjonujących rodzin zastępczych w zakresie poradnictwa specjalistycznego (m.in. psychologicznego, pedagogicznego, prawnego, medycznego), zapewnienia szkoleń mających na celu podnoszenie ich kwalifikacji, pomocy rodzin pomocowych oraz wystarczającej liczby koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej	PCPR, Organizator Rodzinnej Pieczy Zastępczej	2016-2025	- liczba szkoleń, - liczba zatrudnionych koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej, - liczba przeszkolonych rodzin zastępczych
9.	Wsparcie dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej poprzez tworzenie m.in. grup socjoterapeutycznych, organizowanie wsparcia psychologicznego i pedagogicznego oraz aktywnych form spędzania wolnego czasu	PCPR, Domy im. Janusza Korczaka w Olecku	2016-2025	- liczba grup wsparcia, - liczba dzieci objętych poszczególnymi formami wsparcia

10.	Wyrównywanie szans edukacyjnych dzieci i młodzieży poprzez m.in. współpracę ze szkołami w zakresie rozwiązywania problemów wychowawczych, realizację programów edukacyjnych i profilaktycznych oraz pobudzanie aktywności twórczej i aspiracji edukacyjnych	PCPR, Starostwo Powiatowe - Wydział Edukacji, Kultury, Sportu i Promocji, szkoły ponadgimnazjalne, PCWE/PP-P, Ośrodek Szkolno- Wychowawczy dla Dzieci Głuchych	2016-2025	- liczba zrealizowanych programów, - liczba osób objętych działaniami/programami
11.	Wsparcie osób opuszczających pieczę zastępczą oraz inne placówki wymienione w ustawie z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej w zakresie usamodzielniania, w szczególności poprzez umożliwienie rozwijania kompetencji społecznych i podnoszenia kwalifikacji zawodowych	PCPR	2016-2025	- liczba osób korzystających ze wsparcia z określeniem jego form
12.	Tworzenie infrastruktury socjalnej świadczącej usługi na rzecz usamodzielnianych wychowanków rodzinnej i instytucjonalnej pieczy zastępczej (mieszkania chronione)	Starostwo Powiatowe, PCPR	2016-2025	- liczba mieszkań - liczba osób korzystających
13.	Realizacja Powiatowego Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej i innych lokalnych programów na rzecz wsparcia rodziny	PCPR, Domy im. Janusza Korczaka w Olecku, organizacje pozarządowe	2016-2025	- liczba programów, - liczba osób objętych wsparciem, - wysokość środków finansowych i źródła finansowania

Cel nr 2: Poprawa jakości życia osób niepełnosprawnych oraz osób starszych

1.	Zwiększenie dostępności do poradnictwa specjalistycznego dla osób niepełnosprawnych i starszych oraz ich otoczenia	Starostwo Powiatowe, PCPR, organizacje pozarządowe	2016-2025	- liczba osób objętych wsparciem według poszczególnych form wsparcia
2.	Upowszechnianie informacji o dostępnych formach wsparcia oraz podnoszenie świadomości społecznej na temat praw osób niepełnosprawnych i osób starszych	Starostwo Powiatowe, PCPR, Powiatowy Urząd Pracy w Olecku (PUP), organizacje pozarządowe	2016-2025	- liczba działań informacyjnych
3.	Zwiększenie aktywności społecznej i przeciwdziałanie marginalizacji społecznej osób niepełnosprawnych i starszych	Warsztat Terapii Zajęciowej w Olecku (WTZ), Środowiskowe domy samopomocy o zasięgu ponadlokalnym, Domy pomocy społecznej (DPS-y), organizacje pozarządowe	2016-2025	- liczba podjętych przedsięwzięć
4.	Wspieranie aktywizacji zawodowej osób niepełnosprawnych	Starostwo Powiatowe, WTZ, PUP, organizacje pozarządowe, przedsiębiorcy	2016-2025	- liczba podjętych przedsięwzięć
5.	Likwidacja barier w różnych dziedzinach życia w celu ułatwienia osobom niepełnosprawnym pełnienia ról społecznych i zawodowych	Starostwo Powiatowe, PCPR, PUP, Ośrodek Szkolno-Wychowawczy dla Dzieci Głuchych,	2016-2025	- liczba zrealizowanych zadań, - liczba osób niepełnosprawnych objętych wsparciem według

		organizacje pozarządowe		poszczególnych form wsparcia
6.	Przystosowanie funkcjonowania instytucji użyteczności publicznej do potrzeb osób niepełnosprawnych, z uwzględnieniem rodzaju niepełnosprawności	Samorząd powiatowy	2016-2025	- liczba zrealizowanych działań (zlikwidowanych barier)
7.	Udzielanie wsparcia finansowego w obszarze rehabilitacji zawodowej, społecznej i zdrowotnej	Starostwo Powiatowe, PUP, PCPR, organizacje pozarządowe	2016-2025	- liczba udzielonych poszczególnych form wsparcia, - liczba osób korzystających ze wsparcia z określeniem jego rodzaju
8.	Utrzymanie obowiązujących standardów w funkcjonujących na terenie powiatu domach pomocy społecznej	Samorząd powiatowy, DPS-y, organizacje pozarządowe	2016-2025	- liczba podjętych przedsięwzięć - wysokość środków finansowych i źródeł ich finansowania
9.	Rozwój sieci placówek udzielających pomocy osobom starszym w zaspokajaniu niezbędnych potrzeb życiowych (np. domy dziennego pobytu, kluby seniora)	Samorząd powiatowy, organizacje pozarządowe	2016-2025	- liczba utworzonych placówek
10.	Tworzenie infrastruktury socjalnej świadczącej usługi opiekuńczo-rehabilitacyjne osobom starszym, niepełnosprawnym i innym osobom zależnym	Starostwo Powiatowe PCPR, DPS-y, organizacje pozarządowe	2016-2025	- liczba utworzonych placówek, - liczba osób korzystających
11.	Wspieranie rozwoju wolontariatu na rzecz osób starszych i niepełnosprawnych	Starostwo Powiatowe, organizacje pozarządowe	2016-2025	- liczba wolontariuszy
12.	Działania na rzecz integracji międzypokoleniowej oraz integracji różnych grup społecznych	Starostwo Powiatowe, DPS-y, organizacje pozarządowe	2016-2025	- liczba zorganizowanych przedsięwzięć
13.	Realizacja Powiatowego Programu na Rzecz Osób Niepełnosprawnych, programu „Aktywny samorząd”,	Starostwo Powiatowe, jednostki organizacyjne powiatu	2016-2025	- liczba programów, - liczba osób objętych programami,

	Programu ochrony zdrowia psychicznego i innych programów na rzecz wspierania osób starszych i niepełnosprawnych			- wysokość środków finansowych i źródła finansowania
14.	Rozwój współpracy z organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz osób starszych, niepełnosprawnych i ich rodzin	Starostwo Powiatowe, PCPR, DPS-y, WTZ, Ośrodek Szkolno-Wychowawczy dla Dzieci Głuchych organizacje pozarządowe	2016-2025	- liczba wspólnych inicjatyw i podjętych przedsięwzięć
Cel nr 3: Zwiększenie skuteczności przeciwdziałania przemocy w rodzinie, sytuacjom kryzysowym i uzależnieniom				
1.	Zapewnienie dostępu do pomocy specjalistycznej i instytucjonalnej osobom znajdującym się w kryzysie i dotkniętym przemocą, w szczególności w ramach Ośrodka Interwencji Kryzysowej (OIK) oraz Specjalistycznego Ośrodka Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie (SOW) funkcjonujących przy PCPR w Olecku	OIK przy PCPR, SOW przy PCPR	2016-2025	- liczba osób objętych pomocą specjalistyczną, w tym korzystających z całodobowego schronienia
2.	Zwiększenie skuteczności działań pomocowych skierowanych do osób doświadczających przemocy poprzez opracowywanie i realizację programów i projektów w obszarze profilaktyki rozwiązywania problemów uzależnień oraz przeciwdziałania przemocy, w tym Powiatowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w Powiecie Oleckim	Starostwo Powiatowe - Wydział Edukacji, Kultury, Sportu i Promocji, PCPR, Komenda Powiatowa Policji w Olecku (KPP)	2016-2025	- liczba programów/projektów, - liczba osób objętych programami/projektami - wysokość środków finansowych i źródła finansowania
3.	Realizacja programów korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc	PCPR	2016-2025	- liczba osób objętych programami

Cel nr 4: Wspieranie osób bezrobotnych zagrożonych wykluczeniem społecznym

1.	Rozwój systemu wsparcia dla osób pozostających bez pracy	PUP, PCPR, organizacje pozarządowe	2016-2025	- liczba i rodzaj programów, - liczba osób objętych wsparciem z określeniem rodzaju wsparcia
2.	Podjęcie przedsięwzięć w zakresie reintegracji społecznej i zawodowej osób długotrwale bezrobotnych, niepełnosprawnych, o niskich kwalifikacjach	Starostwo Powiatowe, PUP, PCPR, organizacje pozarządowe	2016-2025	- liczba i rodzaj przedsięwzięć, - liczba osób objętych przedsięwzięciami
3.	Działania na rzecz rozwoju wykształcenia i kwalifikacji zawodowych adekwatnych do potrzeb rynku pracy	PUP, szkoły ponadgimnazjalne	2016-2025	- liczba przedsięwzięć i ich rodzaj
4.	Wspieranie aktywizacji osób młodych poprzez organizację staży, zatrudnienia subsydiowanego oraz doskonalenie kwalifikacji zawodowych	PUP, szkoły ponadgimnazjalne	2016-2025	- liczba osób objętych działaniami aktywizacyjnymi z określeniem ich rodzaju
5.	Opracowywanie projektów i pozyskiwanie środków zewnętrznych na aktywizację zawodową osób bezrobotnych	PUP, organizacje pozarządowe	2016-2025	- liczba projektów, - liczba osób objętych projektami, - wysokość środków finansowych i źródła finansowania
6.	Działania na rzecz zwiększenia znaczenia ekonomii społecznej w sferze aktywizacji zawodowej osób zagrożonych wykluczeniem społecznym	Starostwo Powiatowe, PUP, PCPR, organizacje pozarządowe	2016-2025	- liczba przedsięwzięć z określeniem ich rodzaju
7.	Wzmocnienie współpracy służb zatrudnienia ze służbami pomocy społecznej na rzecz osób mających trudności na lokalnym rynku pracy	PUP, PCPR	2016-2025	- liczba podjętych form współpracy z określeniem ich rodzaju

8.	Wzmacnianie partnerstwa na rzecz rozwoju lokalnego rynku pracy, w tym ekonomii społecznej, oraz wzrost przedsiębiorczości społecznej	Starostwo Powiatowe, PUP, PCPR, organizacje pozarządowe, przedsiębiorcy	2016-2025	- liczba zawartych partnerstw (formalnych i nieformalnych), - liczba i rodzaj podjętych przedsięwzięć
9.	Działania na rzecz uruchomienia systemu wsparcia dla przedsiębiorców tworzących miejsca pracy, w tym szczególnie zatrudniających osoby zagrożone wykluczeniem społecznym	Starostwo Powiatowe, PUP	2016-2025	- liczba utworzonych punktów wsparcia lub liczba zawartych porozumień zapewniających usługi w zakresie wsparcia przedsiębiorców
Cel nr 5: Rozwój działań profilaktycznych i promujących właściwe postawy społeczne				
1.	Zwiększenie świadomości mieszkańców powiatu oleckiego wobec problemów społecznych, w tym wobec przemocy w rodzinie i uzależnień	Starostwo Powiatowe, jednostki organizacyjne powiatu, KPP, Komenda Powiatowa Państwowej Straży Pożarnej w Olecku (KP PSP), organizacje pozarządowe, lokalne media	2016-2025	- liczba zorganizowanych kampanii i inicjatyw
2.	Promocja zdrowego stylu życia i realizacja programów profilaktycznych w zakresie edukacji prozdrowotnej (m.in. zdrowe żywienie, zapobieganie chorobom)	Starostwo Powiatowe, jednostki organizacyjne powiatu, organizacje pozarządowe, lokalne media	2016-2025	- liczba programów, - liczba zrealizowanych działań promocyjnych, - liczba osób objętych działaniami promocyjnymi,

				- wysokość środków finansowych i źródła finansowania - liczba zrealizowanych działań profilaktycznych, - liczba osób objętych działaniami profilaktycznymi z określeniem ich rodzaju - wysokość środków finansowych i źródła finansowania
3.	Działania profilaktyczne na rzecz ograniczenia agresji wśród młodzieży oraz ograniczenia używania nikotyny, alkoholu, narkotyków oraz innych substancji uzależniających	Starostwo Powiatowe - Wydział Edukacji, Kultury, Sportu i Promocji, szkoły ponadgimnazjalne, PCPR, Domy im. Janusza Korczaka w Olecku, KPP, organizacje pozarządowe	2016-2025	- wysokość środków finansowych i źródła finansowania - liczba zrealizowanych działań profilaktycznych, - liczba osób objętych programami, - liczba i rodzaj podjętych działań, - wysokość środków finansowych i źródła finansowania
4.	Realizacja programów profilaktycznych i diagnostycznych zmierzających do eliminowania czynników ryzyka w środowisku rodzinnym, szkołach, zakładach pracy	Starostwo Powiatowe, jednostki organizacyjne powiatu (PCPR, PUP, PCWE/PP-P, Domy im. Janusza Korczaka w Olecku, szkoły ponadgimnazjalne, Ośrodek Szkolno-Wychowawczy dla Dzieci Głuchych), KPP, KP PSP	2016-2025	- wysokość środków finansowych i źródła finansowania - liczba programów profilaktycznych i diagnostycznych, - liczba osób objętych programami, - liczba i rodzaj podjętych działań, - wysokość środków finansowych i źródła finansowania
5.	Promowanie programów i projektów na rzecz lokalnej aktywności i wzmacniania postaw prospołecznych	Starostwo Powiatowe, jednostki organizacyjne powiatu, organizacje pozarządowe, lokalne media	2016-2025	- liczba programów/projektów i rodzaj działań

Cel nr 6: Zwiększenie skuteczności działań w ramach powiatowej polityki społecznej

1.	Rozwój i tworzenie infrastruktury usług wg potrzeb mieszkańców powiatu	Samorząd powiatowy, jednostki organizacyjne powiatu, organizacje pozarządowe	2016-2025	<ul style="list-style-type: none"> - liczba utworzonych placówek, ośrodków, - wysokość środków finansowych i źródła finansowania
2.	Rozwój kompetencji i kwalifikacji kadry oraz wolontariuszy niezbędnych w rozwiązywaniu problemów społecznych (np. szkolenia, kursy, wizyty studyjne)	Starostwo Powiatowe, PCPR, PUP, szkoły ponadgimnazjalne, Ośrodek Szkolno-Wychowawczy dla Dzieci Głuchych, PCWE/PP-P, Domy im. Janusza Korczaka w Olecku	2016-2025	<ul style="list-style-type: none"> - liczba szkoleń, kursów, wizyt, - liczba przeszkolonych osób
3.	Przeciwdziałanie wypalaniu zawodowemu pracowników służb społecznych m.in. poprzez zapewnienie pomocy psychologicznej i superwizje	Starostwo Powiatowe, jednostki organizacyjne powiatu	2016-2025	<ul style="list-style-type: none"> - liczba podjętych działań/superwizji, - liczba pracowników korzystających ze wsparcia
4.	Rozwój współpracy różnych instytucji i organizacji w zakresie przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu	Starostwo Powiatowe, jednostki organizacyjne powiatu, organizacje pozarządowe	2016-2025	<ul style="list-style-type: none"> - rodzaj współpracy i liczba porozumień (formalnych i nieformalnych)

Partnerami w realizacji Strategii będą samorzady gminne i gminne jednostki organizacyjne z terenu powiatu oleckiego współpracujące z samorządem powiatowym i powiatowymi jednostkami organizacyjnymi.

3. Sposób realizacji Strategii i jej ramy finansowe

3.1. Założenia organizacyjne

Zgodnie z art. 112 ust. 9 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. koordynowaniem realizacji Strategii zajmie się Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Olecku. Natomiast wdrażanie zaplanowanych działań będzie możliwe we współpracy z innymi podmiotami działającymi na terenie powiatu w zakresie pomocy społecznej, wspierania pieczy zastępczej, ochrony zdrowia, rehabilitacji osób niepełnosprawnych, przeciwdziałania przemocy w rodzinie, bezpieczeństwa publicznego, wspierania zatrudnienia, czyli tymi podmiotami, które realizują swoje zadania na rzecz osób zagrożonych wykluczeniem społecznym. Zaangażowanie różnych instytucji w realizację Strategii stanowi konieczny warunek, od którego w głównej mierze zależeć będzie skuteczność osiągania zaplanowanych celów. Równie istotna jest współpraca z gminami powiatu, Samorządem Województwa Warmińsko-Mazurskiego, administracją rządową, organizacjami pozarządowymi, lokalnymi podmiotami i społecznością.

Strategia rozwiązywania problemów społecznych jest dokumentem otwartym. Zawarte w niej założenia powinny być dostosowane do potrzeb mieszkańców powiatu, odpowiadać głównym problemom społecznym występującym w lokalnych środowiskach i dopasowywać się do uwarunkowań wewnętrznych i zewnętrznych, np. zmian przepisów prawa, procesów ekonomicznych i społecznych. Dlatego zakłada się, że sposób realizacji Strategii będzie elastyczny i otwarty na modyfikacje wynikające ze zmieniających się potrzeb i oczekiwań otoczenia.

W zakresie decyzji strategicznych główną rolę będą pełniły organy samorządu powiatowego: Rada Powiatu i Zarząd Powiatu w Olecku.

3.2. Źródła finansowania

Realizacja kierunków działań wymaga odpowiednich środków finansowych. Zakłada się następujące źródła finansowania działań określonych w Strategii:

- środki powiatu,
- środki innych jednostek samorządu terytorialnego,
- środki z budżetu państwa,
- środki z PFRON,
- środki z Funduszy Europejskich,
- środki organizacji pozarządowych,
- inne środki należące do podmiotów/partnerów realizacji działań,

- inne.

Podstawowym źródłem finansowania Strategii będą środki własne powiatu, ponieważ zdecydowana większość działań jest realizowana przez powiatowe jednostki organizacyjne w ramach ich statutowej działalności. Znaczny udział środków może pochodzić również z budżetu państwa, np. w formie dotacji celowych, w tym również pozyskiwanych w miarę możliwości w ramach ogłaszanych konkursów. Kolejną ważną grupę źródeł finansowania stanowią środki z Funduszy Europejskich. W tym przypadku możliwość ich pozyskania w dużej mierze także będzie zależała od rozstrzygnięcia konkursów, w ramach których będą składane wnioski o dofinansowanie planowanych do realizacji projektów. Środki finansowe mogą ponadto pochodzić ze źródeł prywatnych, w szczególności z organizacji pozarządowych, od sponsorów itp.

Należy nadmienić, że precyzyjne określenie ram finansowych Strategii nie jest obecnie możliwe. Wynika to zarówno z długoletniego okresu jej realizacji, jak i szerokiego zakresu tematycznego. Ponadto, jak wspomniano wcześniej, w celu umożliwienia realizacji niektórych z zaplanowanych zadań zakłada się pozyskiwanie środków w trybie konkursowym, co jest czynnikiem niepewnym i zależnym od decyzji organów rozstrzygających te konkursy. W związku z powyższym szczegółowe kosztorysy poszczególnych przedsięwzięć będą tworzone w momencie przygotowywania projektów precyzujących założenia niniejszej Strategii.

3.3. Monitoring i ewaluacja

Celem monitoringu jest sprawdzanie, czy zaplanowane w Strategii działania są wdrażane zgodnie z założeniami. Natomiast istota ewaluacji opiera się na ocenie, czy cele dokumentu zostały osiągnięte.

Monitorowanie Strategii będzie trwało przez cały okres jej realizacji. Informacje o działaniach zrealizowanych w poszczególnych latach będą przedstawiane Radzie Powiatu i Zarządowi Powiatu po każdym roku kalendarzowym. W informacjach tych zawarta będzie również ocena Strategii i analiza osiągniętych do tej pory rezultatów. Przedmiotem monitoringu będą przede wszystkim wskaźniki przypisane do poszczególnych działań. Należy zaznaczyć, że one również mają charakter otwarty i jeśli zaistnieje taka potrzeba, będą podlegały zmianom. W określeniu efektywności realizacji poszczególnych wskaźników niezbędna będzie współpraca podmiotów zaangażowanych we wdrażanie Strategii, w szczególności w zakresie pozyskiwania niezbędnych danych i informacji. Przeprowadzany na bieżąco monitoring

pozwoли rozwiązywać pojawiające się problemy w trakcie prowadzenia działań. Umożliwi dostrzeżenie i wyeliminowanie nieprawidłowości oraz wprowadzenie niezbędnych korekt.

W pierwszym kwartale 2026 r., tj. po zakończeniu okresu realizacji Strategii, opracowany zostanie końcowy raport ewaluacyjny stanowiący całościowe podsumowanie i ocenę poziomu osiągniętych celów, a także skuteczności i efektywności dokumentu.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2016-2025 jest programem długoletnim. Należy założyć, że w okresie jej realizacji zmieniać się będą zarówno uwarunkowania zewnętrzne, jak i oczekiwania lokalnej społeczności. W związku z tym, jeśli na podstawie bieżącej oceny dokumentu i wypracowanych wniosków uzna się, że wymaga on modyfikacji, przyjęte w nim cele i kierunki działań zostaną zaktualizowane i dostosowane do aktualnych potrzeb.

Zakończenie

Niniejsza Strategia wyznacza kierunki lokalnej polityki społecznej, która uwzględnia potrzeby mieszkańców powiatu i prowadzi do realizacji założonej misji. Osiągnięcie celów zapisanych w dokumencie strategicznym możliwe będzie dzięki wspólnej pracy wszystkich zainteresowanych działaniami na rzecz osób znajdujących się w szczególnie trudnej sytuacji społeczno-ekonomicznej. Cele i kierunki działań obejmują najistotniejsze obszary życia społecznego, które powinny być sferą oddziaływania samorządu. Zapisy zawarte w Strategii będą realizowane w ramach kierunków poszczególnych działań w zależności od środków posiadanych przez powiat oraz od możliwości pozyskania ich ze źródeł zewnętrznych.

Autorzy niniejszego dokumentu dziękują wszystkim, którzy w jakikolwiek sposób przyczynili się do jego powstania, w szczególności za udostępnienie danych niezbędnych do oceny aktualnej sytuacji społecznej powiatu.

